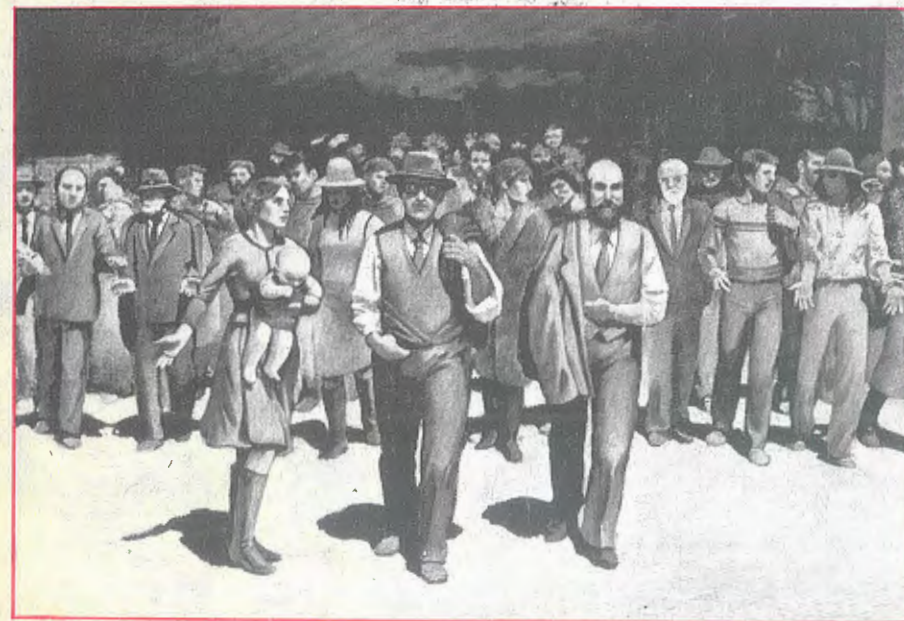

... Υπάρχει ως εκτούτου μια διαφορά μεταξύ εργατικής τάξης και συνδικάτων. Η εργατική τάξη πρέπει να δει πέραν του καπιταλισμού, ενώ ο συνδικαλισμός είναι περιορισμένος μέσα στα όρια του καπιταλιστικού συστήματος. Ο συνδικαλισμός δεν μπορεί να αντιπροσωπεύσει παρά ένα τμήμα απαραίτητο, αλλά έσχατο, του ταξικού αγώνα. Αναπτυσσόμενος πρέπει να έλθει απαραίτητα σε σύγκρουση με την εργατική τάξη που θέλει να πάει πιο μακριά.

ANTON ΠΙΑΝΝΕΚΟΚ

Ο ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ

300

Θεωρητικές συνεισφορές για την ανάπτυξη
μιας ανατρεπτικής κοινωνικής δράσης.

2.

Άντον Πάννεκοκ

Ο Συνδικαλισμός

Εκδόσεις Επαναστατική Αυτοοργάνωση

Stampato per conto delle
Edizioni "Epanastatiki Autoorganosi" – Atene
dalla Tipografia Underground srl
Via Rametta 49 b/c – 95124 Catania
Tel. (095) 359466
Marzo 1991

Εκδόσεις «Επαναστατική Αυτοοργάνωση»
Τ.Θ. 315 31
100 35 Αθήνα
Τ.Θ. 1289 — Τ.Κ. 261 10 Πάτρα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Β' ΕΚΔΟΣΗΣ

Ο πρόλογος της ιταλικής έκδοσης του κειμένου του Πάννεκοκ, θέτει το εξής βασικό ζήτημα: είναι επαναπροτάσιμος ο αναρχο-συνδικαλισμός;

Αυτό το ζήτημα πιστεύουμε ότι προϋποθέτει μια σειρά από ερωτήματα-απαντήματα, σε μερικά θα προσπαθήσουμε ν' αναφερθούμε, άλλα θα μείνουν για επόμενες εκδοτικές προσπάθειες. Και πρώτα απ' όλα μπαίνει σαν βάση συζήτησης, ότι κάποτε ήταν προτάσιμος ο αναρχοσυνδικαλισμός.

Ήταν εκείνη η μορφή οργάνωσης του αγώνα (στενά συνδεδεμένος με το όραμα λειτουργίας της μετεπαναστατικής κοινωνίας), που επέτρεπε τη συσπείρωση του τότε σημαντικότερου κομματιού του επαναστατικού υποκειμένου (την εργατική τάξη), σφυρηλατώντας την ενότητά της, συγκροτώντας την ταξική της συνείδηση και πάντα μέσα στα όρια της κάθε διανυόμενης περιόδου έδινε απαντήσεις τόσο στο διεκδικητικό πλαίσιο αγώνα με πρωτοποριακά για την εποχή αιτήματα (δωρο, ασφάλιση, συνθήκες εργασίας), όσο και στο καθαρά ανατρεπτικό (επαναστατικός συνδικαλισμός: Γαλλία, Ισπανία, Αμερική).

Σε μια εποχή που το παγκόσμιο εργατικό κίνημα ορθωνόταν με πολλές φορές διεθνιστικού χαρακτήρα μέτωπα, ο συνδικαλισμός ήταν ο συνδετικός κρίκος του ανά την υφήλιο κόσμου της μισθωτής εργασίας. Παρ' όλα αυτά λάθη έγιναν και θα γίνονται όσο την ιστορία την γράφουν άνθρωπινες συλλογικές και ατομικές περιπέτειες και όχι νομοτελειακοί μηχανισμοί. Έτσι ο συνδικαλισμός εξάντλησε τα όριά του και αποδείχτηκε αναποτελεσματικός καθώς εξαιτίας της ίδιας του της φύσης δεν μπο-

ρούσε να συνδέσει και τα υπόλοιπα κομμάτια των καταπιεσμένων δίνοντάς τους την ενότητα που απορρέει όχι μόνο από την θέση τους στην παραγωγή, αλλά και από την θέση τους στο σύνολο του καπιταλιστικού εποικοδομήματος.

Οι μαρξιστές-λενινιστές σ' αυτό έδωσαν την δικιά τους απάντηση με τη λειτουργία του επαναστατικού κόμματος. Δε θα θέλαμε ν' αναφερθούμε εδώ στη θέση μας πάνω σ' αυτό, αλλά θα θέλαμε να σημειώσουμε ότι το παγκόσμιο επαναστατικό κίνημα άργησε να δώσει μια απάντηση μ' ευρύτερη προοπτική. Ίσως γι αυτό και να μην βρήκαν πλατειά απήχηση στους κόλπους του (οι μηχανισμοί ελέγχου των μαρξιστικών-λενινιστικών κομμάτων είναι από τους ισχυρότερους) τα εργατικά συμβούλια. Το συμπέρασμα πάντως που μπορούμε να βγάλουμε από τη μέχρι τώρα ιστορία του συνδικαλισμού είναι ότι ο Β' παγκόσμιος πόλεμος σήμανε το τέλος των ριζοσπαστικών χαρακτηριστικών του συνδικαλιστικού κινήματος και την αρχή της πλήρους ενσωμάτωσής του με την επίσημη θεσμοθέτησή του από το κράτος, παραμένοντας στα διεκδικητικά πλαίσια που του όριζε το καπιταλιστικό σύστημα.

Το παγκόσμιο εργατικό κίνημα κατακερματισμένο και αποδιοργανωμένο εξαιτίας του πολέμου είχε σαν επιτακτική ανάγκη την επιβίωση. Η ανάπτυξη του κράτους πρόνοιας ήταν αυτή που ενσωμάτωσε τις προσδοκίες των εργαζομένων για ένα καλύτερο αύριο.

Και ερχόμαστε σήμερα όπου η ανάπτυξη των βιομηχανικών κέντρων και των παραγωγικών δυνάμεων βρίσκουν τα όριά τους στις συνθήκες που επικρατούν. Σαν αποτέλεσμα έχουμε την αλλαγή των δομών της εξουσίας, την σταδιακή συρρίκνωση του κράτους πρόνοιας καθώς και την διεύρυνση ενός μεγάλου στρώματος εκμεταλλευομένων που δεν προσδιορίζονται ούτε ως εργαζόμενοι ούτε ως άνεργοι.

Είναι τμήματα της εργατικής τάξης που αφού πεταχθούν στην ανεργία λόγω της αναδιάρθρωσης του καπιταλισμού καλύπτουν θέσεις μερικής απασχόλησης.

Αυτά τα τμήματα είναι πολύ δύσκολο να οργανωθούν στα θεσμοθετημένα συνδικαλιστικά πλαίσια.

Η αναδιάρθρωση του καπιταλισμού οδήγησε την εργασιακή πολιτική των βιομηχανιών προς τον κατακερματισμό της παρα-

γωνικής διαδικασίας όπως την ξέραμε μέχρι τώρα με τις βιομηχανίες μαμούθ και την αντικατάστασή της από μικρές ευέλικτες και αποκεντρωμένες παραγωγικές μονάδες, μέσω των εργολαβιών, με σκοπό αφ' ενός την παραγωγικότερη λειτουργία και αφετέρου το σπάσιμο των σωματείων αφού η πολυδιάσπαση των εργαζομένων κάνει ανέφικτη ακόμη και τη στοιχειώδη συνδικαλιστική οργάνωση στους εργασιακούς χώρους.

Είναι λοιπόν επιτακτική ανάγκη η οργάνωση του αγώνα των εκμεταλλευομένων να λαμβάνει σοβαρά υπόψη της αυτές τις ανακατατάξεις τόσο σε επίπεδο εξουσίας, όσο και στον τρόπο που αυτές καθορίζουν τη δομή του σημερινού προλεταριάτου όπως αυτή διαμορφώνεται.

Γι' αυτό σήμερα μια διευρυμένη οπτική των αναγκών μας οφείλει να παίρνει υπόψη της «ότι η συνδικαλιστική δράση αποτελεί τμήμα του ταξικού αγώνα», αλλά και ότι «η ουσία του συνδικαλισμού δεν είναι επαναστατική αλλά συντηρητική».

Στην περίοδο που διανύουμε η επίθεση του κεφαλαίου και του κράτους παίρνει τεράστιες διαστάσεις καθώς καταστρατηγεί ακόμα και στοιχειώδη δικαιώματα των εργατών, εργαζομένων και ανοίγει νέα μέτωπα ταξικής σύγκρουσης και αντίστασης τα οποία οι συνδικαλιστικές γραφειοκρατείες προσπαθούν με κάθε τρόπο να ελέγξουν ενώ συνδιαλέγονται στα κέντρα εξουσίας για το ξεπούλημα και την εκτόνωση των αγώνων.

Μέσα στους εργασιακούς και κοινωνικούς χώρους αναπτύσσονται κομμάτια εργαζομένων που έχουν απεγκλωβιστεί από τις γραφειοκρατικοσυνδικαλιστικές διαδικασίες και παλεύουν για την αυτοοργάνωση των αγώνων.

Έτσι η ενίσχυση και η σύνδεση αυτών των πυρήνων Βάσης που δημιουργούνται σε εργοστάσια, σχολεία, γειτονιές είναι προϋπόθεση για το ξεπέρασμα των καθεστωτικών λογικών που διέπουν τους ελεγχόμενους αγώνες.

Η υπέρβαση της αστικής νομιμότητας είναι ο απαραίτητος όρος για την διεξαγωγή ενός συνολικού αγώνα που με βάση τις αρχές της αυτονομίας, της διαρκούς σύγκρουσης και της επίθεσης, κοντράρει τους αναδιάρθρωτικούς σχεδιασμούς του κεφαλαίου και του κράτους και προτάσσει την ανατρεπτική προοπτική.

Σημείωση

Αυτή η εκδοτική μας προσπάθεια θεωρούμε ότι προσεγγίζει πολύπλευρα το ζήτημα του συνδικαλισμού χωρίς βέβαια να το εξαντλεί, αυτό είναι άλλωστε έργο της ίδιας της εξέλιξης του κοινωνικού-ταξικού κινήματος των εκμεταλλευομένων.

Τα κείμενα που παραθέτονται σ' αυτή την έκδοση δίνουν ξεκάθαρες απαντήσεις σε ανιστόρητα και νεφελώδη συμπεράσματα (δέσμια πάντα της σύγχυσης και ελαφρότητας που προκαλεί η κυρίαρχη ιδεολογία), για την καταγωγή και λειτουργία του συνδικαλισμού, για τους γραφειοκράτες συνδικαλιστές που μπορεί μεν να προέρχονται από την εργατική τάξη, δεν έχουν όμως τίποτα κοινό μ' αυτήν.

ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΑΝΑΡΧΙΚΟΙ ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ

ΠΡΟΛΟΓΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Το παρόν κείμενο έχει παρθεί από το αμερικάνικο περιοδικό «International Council Correspondence» (διεθνής συμβουλευτική αλληλογραφία), τόμος 2, Αρ.2, του Γενάρη του 1936, γράφτηκε από τον Άντον Πάννεκοκ υπό το ψευδώνυμο J. Harper. Το περιοδικό «I.C.C.» ήταν το όργανο έκφρασης των συμβουλευτικών κομμουνιστών που είχαν καταφύγει στην Αμερική, έπειτα από την εξάρθρωση του επαναστατικού κινήματος και τον ερχομό του Ναζισμού. Συνεργάστηκαν σε αυτό επίσης ο Karl Korsch, ο Paul Mattick, ο O. Rhule και άλλοι Μαρξιστές, μη Λενινιστές, που είχαν ζήσει και υποστηρίξει την Γερμανική συμβουλευτική εμπειρία, το Karpd, το Ολλανδικό κόμμα, που δεν συμμετείχαν στην Λενινιστική διεθνή. Ενάντια τους ο Λένιν εξαπέλυσε τους κεραυνούς της πολεμικής στο «Εξτρεμισμός, παιδική αρρώστια του κομμουνισμού».

Το κείμενο του Πάννεκοκ —συγγραφέα του «Επαναστατική οργάνωση και εργατικά συμβούλια»— από μόνο του δεν αναφέρει εκπληκτικά πράγματα ή που έχουν χαρακτήρα απόλυτων νεωτερισμών, είναι χρήσιμο για την ολοκάθαρη κατανόηση των εσωτερικών ορίων του συνδικαλισμού και επιτυγχάνει να προβλέψει τάσεις και εκδηλώσεις του, που στις ερχόμενες δεκαετίες αυτός πραγματικά προσέλαβε.

Συναντιούνται επίσης στο κείμενο ακόμη και αφέλειες και τοποθετήσεις που δεν είναι απόλυτα δικές μας, αλλά που εδώ δεν μας ενδιαφέρει να τις τονίσουμε.

Στο να εκτιμήσουμε αυτό το κείμενο δεν πρέπει να ξεχνάμε τον χρόνο της δημοσίευσής του: το 1936. Η κριτική εκτίμηση,

με την αρνητική έννοια, του συνδικαλισμού είναι ξεκάθαρη και αυτό την στιγμή ακριβώς που —στην Ισπανία για παράδειγμα— καθυστερούσαν πάνω σε θεωρητικές θέσεις που έτειναν να κάνουν το συνδικάτο όργανο διαχείρισης της οικονομίας και των απελευθερωμένων, από την παρουσία των αφεντικών επιχειρήσεων. Στην ουσία ήθελαν να «συνδικαλιστικοποιήσουν» την οικονομία, δηλαδή, όχι άμεση ιδιοποίηση και διαχείριση των εργαζομένων, αλλά μεσολάβηση της συνδικαλιστικής —θεωρούμενης σαν «ουδέτερης»— δομής.

Η θέση του Πάννεκοκ πάνω στο συνδικάτο είναι ξεκάθαρα διαφοροποιημένη από αυτή την τελευταία, είναι δύο οι θέσεις που υπογραμμίζουν όπως τότε —και σήμερα— τον συνδικαλιστικό κόμπο και η επίλυση που δίνεται καθορίζει θέσεις που μπορούν να ποικίλουν από την συμμετοχή στην διαχείριση της καπιταλιστικής οικονομίας μέχρι την ανάληψη συμπεριφορών και πρακτικών που είναι διαμετρικά αντίθετες και ανταγωνιστικές σε αυτήν.

Αυτό που μας ενδιαφέρει να υπογραμμίσουμε σήμερα είναι ότι το συνδικάτο είναι ένας θεσμός απόλυτα συγχωνευμένος και λειτουργικός στην πραγματοποίηση του καπιταλιστικού σχεδιασμού, με την συγκεκριμένη αποστολή να «ελέγχει» και να τροφοδοτεί με αναισθητικό την τάξη.

Στον βαθμό που είναι «αντιπρόσωπος» της εργατικής δύναμης συντονίζεται και συμβαδίζει με τις αναγκαιότητες του κεφάλαιου στο να επανασυστήσει τις δυνάμεις —κεφάλαιο και εργασία— που χρειάζονται για την πραγματοποίηση των κερδών, για να επιτύχει ισοροπίες πιο σταθερές, οπωσδήποτε κάτω από το σημάδι της συνέχισης της μισθωτής σκλαβιάς.

Το συνδικάτο είναι η διαστρεβλωμένη αντανakλούμενη εικόνα της σφαίρας των οικονομικών αναγκών των μισθωτών, εκφράζει ολότελα την ουσία του εμπορεύματος του μισθωτού εργαζόμενου που πουλιέται για να πραγματοποιήσει άλλα εμπορεύματα.

(Σαν αλλοτριωμένη έκφραση του υποβιβασμού του ανθρώπου σε εμπόρευμα και προφασιζόμενο να ερμηνεύσει μονάχα τα οικονομικά «συμφέροντα», καταλήγει να εξουσιοδοτήσει όλα τα άλλα στο «κόμμα»: περιορίζεται στο να διαπραγματευτεί την τιμή πώλησης (και αγοράς) της εργατικής δύναμης.)

(Ο τελικός του στόχος δεν είναι η κατάργηση της μισθωτής εργασίας, αλλά η ανανέωση της τιμής της. Μια λειτουργία —ως εκ τούτου— ολότελα εσωτερική στο κεφάλαιο και που ερεθίζει την συνεχή του εκλογίκευση.)

Ο συνδικαλισμός τείνει να σταθεροποιήσει —συνεχίζοντάς την— την λειτουργία της μισθωτής εργασίας και δεν λειτουργεί, ούτε καν ελάχιστα, στην κατεύθυνση του ξεπεράσματος και της άρνησης του μισθωτού όντος ώστε αυτό να αποκτήσει ταυτότητα, αξιοπρέπεια και συνείδηση προλεταριακή, δηλαδή πρακτική αρνητή του καπιταλισμού, του συνδικαλιστικού του παράγωγου και του ίδιου του του εαυτού.

Το να πούμε για την κατάσταση ευγενικής συνενόησης και τέλειας συνεργασίας του σημερινού συνδικαλισμού με το κράτος και τα αφεντικά —μέσα στα σωματεία— είναι τελείως άχρηστο, γιατί είναι κάτω από τα μάτια όλων μας.

Ίσως είναι σημαντικότερο να σταθούμε στο πώς τα συνδικάτα πραγματοποίησαν εξολοκλήρου την καπιταλιστική τους φύση, μεταβαλλόμενα —στην κυριολεξία— σε απόλυτα καπιταλιστικές δομές, όπως οι τράπεζες. Είναι η περίπτωση της Γερμανίας και των Ηνωμένων πολιτειών, όπου τα συνδικάτα διαχειρίζονται μια σειρά από τράπεζες και άρα: διαπραγματεύονται εμπορικά, χορηγούν δάνεια, καθορίζουν ποσοστά κέρδους, επενδύουν, σπεκουλάρουν, κ.τ.λ.

Έχει νόημα σήμερα να ξαναπροταθεί μια συνδικαλιστική αναγέννηση, να ιδρυθούν αναρχο-συνδικάτα ή να τοποθετηθούμε σαν συνδικαλιστική αριστερά; Αυτά είναι τα προβλήματα που πρέπει να τεθούν υπό συζήτηση.

Κατά την γνώμη μας, το να αναπαραχθεί σήμερα ένας οργανωτικός διαχωρισμός μεταξύ οικονομικής και πολιτικής στιγμής σημαίνει να κάνουμε μια τούμπα προς τα πίσω σε σχέση με τα επίπεδα της προλεταριακής αυτονομίας των τελευταίων χρόνων. Δεν μπορεί να αναπαραχθεί κανείς διαχωρισμός, αλλιώς κινδυνεύουμε να περιοριστούμε ή προτιμούμε να μιμηθούμε το πιο φωτογενές και ευπαρουσίαστο κομμάτι του κεφάλαιου, δηλαδή το αριστερό μέρος του προσώπου του (τα συνδικάτα). Όταν αντίθετα το θέμα είναι να δώσουμε ζωή σε οργανισμούς βάσης που, ξεκινώντας από τις συγκεκριμένες συνθήκες της κοινωνικής δομής από την οποία πηγάζουν, τείνουν να εκφράσουν

μια ολότητα τάσεων και αναγκών αποφεύγοντας να κρυσταλλοποιήσουν οργανωτικές μορφές και πρακτικές επέμβασης.

Να ξεπεραστεί το σύνορο της παραγωγικής περιμέτρου μέσα στην οποία δρούμε, να ενοποιηθεί ο χώρος και τα προβλήματα που το προλεταριάτο αντιμετωπίζει μέσα σε αυτόν μαζί με όλες τις άλλες ανικανοποίητες κοινωνικές ανάγκες. Να προσπαθηθεί ώστε να επαναπροσδιοριστούν οι ανάγκες και οι συγκρούσεις που αυτές γεννούν, να ενοποιηθούν σε μια στιγμή συνέχισης της επέμβασης και θεωρητικο-πρακτικής πολυπλοκότητας το εργοστάσιο και ο χώρος, αντιπαραγωγίστικη στιγμή και επαναϊδιοποίηση των παραγμένων αγαθών, να ενωθεί η αφηρημένα «πολιτική» επίθεση στον κυρίαρχο άξονα κόμματα-συνδικάτα-κράτος-κεφάλαιο με την συγκεκριμένη πρακτική της αυτο-μείωσης, της κατάληψης των σπιτιών, με την άρνηση της πληρωμής των φόρων και το άδειασμα των μισθών, με το αίτημα να γενικοποιηθεί ο μισθός, να ενισχυθούν τα έσοδα με την μισθοτοποίηση της οικιακής δουλειάς των γυναικών, με το αίτημα της απασχόλησης και την εξουδετέρωση των παλαιοκαπιταλιστικών μορφών (μαύρη αγορά εργασίας, δουλειά στο σπίτι) να ενωθεί το σχολείο με τον χώρο, δηλαδή η προβληματική του φοιτητή με αυτή του άνεργου στην οποία θα καταλήξει, κ.λπ.

Το να εισαχθούμε στο ρεύμα της προλεταριακής αυτο-οργάνωσης σημαίνει να δώσουμε ζωή σε κύτταρα αντι-εξουσίας τέλεια εισαγμένα στον κοινωνικό ιστό που προωθούν την διαβρωτική δράση της πρακτικής άρνησης των καπιταλιστικών σχέσεων και αξιών: την ιδεολογία της εργασίας, του κέρδους, της συσσώρευσης, της διαίρεσης της εργασίας, κ.λπ.

Προλεταριακή αυτο-οργάνωση είναι το να ξεκινήσουμε από το συγκεκριμένο καθορισμένων καταστάσεων για να επεκτείνουμε την ακτίνα της πρακτικής επέμβασης στην καθολικότητα των λειτουργιών και των ρόλων που οι προλετάριοι πρέπει να καλύψουν για να αναπαράγουν το κεφάλαιο (και την ίδια τους την σκλαβιά) σε αντάλλαγμα ενός μισθού, δηλαδή ένα ελάχιστο μέρος των παραγόμενων αγαθών.

Μέσα σε αυτή την διαδικασία που τείνει στην ολότητα, αποτελεί παράφορη προκατάληψη το να ξαναπροταθούν οργανωτικές μορφές —όπως το συνδικάτο— που στηρίζουν τις βάσεις της υπαρξής τους πάνω σε μια διαίρεση και περιορισμό: την

οικονομική στιγμή και τον χώρο της παραγωγής, δηλαδή ο προλετάριος μονάχα στην φάση της παραγωγής.

Το να αποφευχθεί αυτός ο ακρωτηριασμός θα σήμαινε το να βρούμε την ίδια μας την θέση μέσα στο δίκτυ των οργανισμών της αντι-εξουσίας, και πάνω από όλα, το να συλλάβουμε τον προλετάριο σαν ον, που όχι μόνο παράγει, αλλά καταναλώνει, αλλοτριώνεται με την κουλτούρα, τα θεάματα και τα σπορ και αναπαράγει το κεφάλαιο μέσα στην οικογένειά του (όπου αυτός είναι «αφεντικό» και οι σύζυγοι-παιδιά οι προλετάριοι της κατάστασης), με την σεξουαλικότητα πάντοτε διεστραμμένη και εξυψωμένη, που τρέφεται με τροφές με χαμηλή θρεπτική αξία όταν δεν είναι εξολοκλήρου βλαβερές, που ζει μέσα στις πόλεις της τρέλας και της μόλυνσης, κ.λπ. Πρόκειται για την ανάπτυξη μιας τεράστιας κριτικής παρέμβασης —θεωρητικής και έπειτα πρακτικής— εξαπλωμένης στο σύνολο των υπάρχουσων συνθηκών. Και αυτό για να είναι δυνατό να συλληφθεί ο προλετάριος στην ολότητά του, χωρίς να δοθεί περισσότερο βάρος στην οικονομική ή στην πολιτική πλευρά ή σε αυτήν των υπηρεσιών ή στην στρατιωτική ή στην πολεοδομική άποψη, κ.λπ.

Το να περιοριστούμε και να εξαντλήσουμε την λειτουργία μας στην οικονομική σφαίρα είναι ο καλύτερος τρόπος για να υποχρεωθούμε να παραιτηθούμε από όλα τα υπόλοιπα, αναπαράγοντας σχήματα και φόρμουλες ενός προλεταριακού κινήματος που αντιπαρατείνονταν σε έναν παλιό καπιταλισμό που σήμερα έχει αλλάξει.

Είναι επαναπροτάσιμος ο αναρχο-συνδικαλισμός;

ANTON ΠΑΝΝΕΚΟΚ
Ο ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ

Με ποιο τρόπο η εργατική τάξη πρέπει να παλέψει για να θριαμβεύσει πάνω στον καπιταλισμό; Αυτή είναι η ερώτηση που τίθεται καθημερινά στους εργαζόμενους. Ποια είναι τα αποτελεσματικά μέσα δράσης και ποιες οι τακτικές που χρειάζεται να υιοθετηθούν για να κατακτηθεί η εξουσία και να νικηθεί ο εχθρός; Δεν υπάρχει καμιά επιστήμη και καμιά θεωρία που να μπορεί να τους υποδείξει ακριβώς τον δρόμο που πρέπει να ακολουθήσουν. Είναι με μικρές απόπειρες αφήνοντας να εκφραστούν τα ένστικτά τους και ο αυθορμητισμός τους, που αυτοί θα βρουν τον δρόμο. Περισσότερο ο καπιταλισμός αναπτύσσεται και επεκτείνεται στον κόσμο και περισσότερο αυξάνεται η εξουσία των εργαζόμενων. Καινούριες μορφές δράσης πιο κατάλληλες έρχονται να προστεθούν στις παλιές. Οι τακτικές του ταξικού αγώνα πρέπει απαραίτητα να προσαρμοσθούν στην κοινωνική εξέλιξη. Ο συνδικαλισμός φαίνεται σαν η πρωτογενής μορφή εργατικού κινήματος μέσα σε ένα σταθερό καπιταλιστικό σύστημα. Ο ανεξάρτητος εργάτης είναι ανυπεράσπιστος απέναντι στον καπιταλιστή εργοδότη. Για αυτό οι εργάτες οργανώθηκαν στο συνδικάτο που τους ενώνει στην συλλογική δράση και χρησιμοποιεί την απεργία σαν κύριο όπλο. Η ισορροπία της εξουσίας είναι με αυτό τον τρόπο πάνω-κάτω πραγματοποιημένη. Μπορεί να συμβεί επίσης αυτή να είναι ευνοϊκή στους εργάτες όταν τα απομονωμένα μικρά αφεντικά βρίσκονται ανίσχυρα μπροστά στις μεγάλες συνδικαλιστικές συγκεντρωποιήσεις. Για αυτό στις χώρες που ο καπιταλισμός είναι πιο ανεπτυγμένος τα εργατικά συνδικάτα και αυτά των αφεντικών (όμιλοι, τραστ, ε-

ταιρίες, κ.λπ.) βρίσκονται σε διαρκή αγώνα.

Στην Αγγλία ο συνδικαλισμός γεννήθηκε ταυτόχρονα με τις πρώτες εκφράσεις του καπιταλισμού. Θα εξαπλωνόταν έπειτα στις άλλες χώρες σαν πιστός φίλος του καπιταλιστικού συστήματος. Γνώρισε ιδιόμορφες συνθήκες στις Ηνωμένες πολιτείες, όπου η ποσότητα των ελεύθερων γαιών που ήταν ακατοίκητες και διαθέσιμες στους πρωτοπόρους, προσέλκυσε την εργατική δύναμη έξω από τις πόλεις και εξαιτίας αυτού, οι εργάτες κατέκτησαν πιο υψηλούς μισθούς και συνθήκες εργασίας σχετικά καλές. Η αμερικάνικη ομοσπονδία εργασίας αντιπροσώπευσε μια πραγματική δύναμη μέσα στην χώρα και ήταν συχνά ικανή να εγγυηθεί ένα αρκετά ψηλό επίπεδο ζωής στους εργάτες που συμμετείχαν σε αυτήν.

Σε αυτές τις συνθήκες, η ιδέα ν' ανατραπεί ο καπιταλισμός δεν μπορούσε να ανθίσει μέσα στο μυαλό των αμερικάνων εργαζόμενων. Ο καπιταλισμός τους πρόσφερε μια σταθερή και ικανοποιητική ύπαρξη. Δεν θεωρούσαν τους εαυτούς τους σαν μια συγκεκριμένη τάξη της οποίας τα συμφέροντα είναι αντιτιθέμενα σε αυτά της καθεστωτικής τάξης. Ούτε ήταν —αντίθετα— σε θέση και σε γνώση να μπορέσουν να έχουν πρόσβαση σε όλα τα προτερήματα που ένας καπιταλισμός σε πλήρη ανάπτυξη —σε μια καινούρια ήπειρο— μπορούσε να τους προσφέρει. Υπήρχαν αρκετές θέσεις ώστε να απορροφηθούν εκατομμύρια άτομα, στην πλειοψηφία τους Ευρωπαίοι. Ήταν ανάγκη να προσφερθεί σε αυτά τα εκατομμύρια των γεωργών μια βιομηχανία σε ανάπτυξη μέσα στην οποία οι εργάτες, δίνοντας απόδειξη καλής θέλησης, μπορούσαν να εξελιχθούν ακόμη και στο επίπεδο ελεύθερων επαγγελματιών, μικροεπιχειρηματιών ή ακόμη και πλούσιων καπιταλιστών. Δεν θα πρέπει ως εκτούτου να προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι η αμερικάνικη εργατική τάξη εμφυσήθηκε από ένα αυθεντικό καπιταλιστικό πνεύμα.

Έτσι έγινε επίσης και στην Αγγλία. Όντας εγγυημένο το μονοπώλιο της παγκόσμιας αγοράς, η υπεροχή της πάνω στις διεθνείς αγορές και η κατοχή πλούσιων αποικιών έπρεπε να συγκεντρώσει μια αξιολόγη περιουσία. Η καπιταλιστική τάξη που δεν έπρεπε να παλέψει για να υπερασπίσει το μερίδιο των κερδών της μπορούσε να δώσει στους εργάτες ένα επίπεδο ζωής σχετικά ικανοποιητικό. Φυσικά, υποχρεώθηκε να υποστεί κάποιους α-

γώνες πρώτου φτάσει στο σημείο να πραγματοποιήσει αυτές τις παροχές, αλλά αρκετά γρήγορα κατάλαβε ότι μονάχα νομιμοποιώντας τα συνδικάτα και εγγυούμενη τους μισθούς εξασφάλιζε την ειρήνη μέσα στα εργοστάσια. Η Αγγλική εργατική τάξη, με την σειρά της, σηματοδεύτηκε από την επιροή της καπιταλιστικής ιδεολογίας.

(Όλα αυτά συμβαδίζουν απόλυτα με την πραγματική φύση του συνδικαλισμού, του οποίου οι διεκδικήσεις δεν πηγαίνουν ποτέ πέρα από τον καπιταλισμό.) Ο απότερος στόχος του συνδικαλισμού δεν είναι αυτός του να αντικαταστήσει το καπιταλιστικό σύστημα με ένα άλλο σύστημα παραγωγής, αλλά να καλυτερεύσει τις συνθήκες ζωής αφήνοντας ανέπαφη την καπιταλιστική κυριαρχία. Η ουσία του συνδικαλισμού δεν είναι επαναστατική, αλλά συντηρητική.]

Η συνδικαλιστική δράση αποτελεί φυσικά τμήμα του ταξικού αγώνα. Ο καπιταλισμός είναι βασισμένος πάνω στον ταξικό ανταγωνισμό μέσα στον οποίο οι εργάτες και τα αφεντικά έχουν αντιτιθέμενα συμφέροντα. Αυτό είναι αλήθεια, όχι μόνο για αυτό που αφορά την διατήρηση του καπιταλιστικού καθεστώτος, αλλά επίσης για αυτό που αφορά την κατανομή του μικτού εθνικού προϊόντος. Οι καπιταλιστές επιχειρούν να αυξήσουν τα κέρδη τους —την υπεραξία— μειώνοντας τους μισθούς και αυξάνοντας τον αριθμό των ωρών ή τους ρυθμούς της δουλειάς. Οι εργάτες αντίθετα προσπαθούν να αυξήσουν τους μισθούς τους και να μειώσουν τις ώρες τους. Η τιμή της εργατικής τους δύναμης δεν είναι μια προσδιορισμένη ποσότητα, οπωσδήποτε πρέπει να είναι υψηλότερη από το απαραίτητο που έχει ανάγκη ένα άτομο για να μην πεθάνει από την πείνα. Και ο καπιταλισμός δεν αμοίβει ανοιχτόχερα. Αυτός ο ανταγωνισμός είναι έτσι ο δημιουργός των διεκδικήσεων και του αληθινού και καθεαυτού ταξικού αγώνα. Η αποστολή και ο ρόλος των συνδικάτων είναι αυτός του να συνεχίσουν τον αγώνα.

Ο καπιταλισμός υπήρξε το πρώτο σχολείο της μαθητείας του προλεταριάτου, του έμαθε ότι η αλληλεγγύη ήταν στο κέντρο του οργανωμένου αγώνα. Αντιπροσώπευσε την πρώτη μορφή οργάνωσης της εξουσίας των εργαζόμενων. Αυτός ο χαρακτήρας απολιθώθηκε συχνά μέσα στα πρώτα αγγλικά και αμερικάνικα συνδικάτα που εκφυλίζονται σε απλά σωματεία, εξέλιξη

τυπικά καπιταλιστική. Δεν συνέβη το ίδιο πράγμα στις χώρες στις οποίες οι εργάτες έπρεπε να παλέψουν για την επιβίωσή τους, όπου παρ' όλες τους τις προσπάθειες τα συνδικάτα δεν πέτυχαν μια καλύτερευση του επίπεδου ζωής και στις οποίες το καπιταλιστικό σύστημα σε πλήρη εξάπλωση χρησιμοποιούσε όλη του την δύναμη για να πολεμήσει τους εργαζόμενους. Σε αυτές τις χώρες οι εργάτες έπρεπε να μάθουν ότι μονάχα η επανάσταση μπορούσε να τους σώσει.

Υπάρχει ως εκτούτου μια διαφορά μεταξύ εργατικής τάξης και συνδικάτων. Η εργατική τάξη πρέπει να δει πιο πέρα απ' τον καπιταλισμό, ενώ ο συνδικαλισμός είναι περιορισμένος μέσα στα όρια του καπιταλιστικού συστήματος. Ο συνδικαλισμός δεν μπορεί να αντιπροσωπεύσει παρά ένα τμήμα απαραίτητο, αλλά έσχατο, του ταξικού αγώνα. Αναπτυσσόμενος πρέπει να έλθει απαραίτητα σε σύγκρουση με την εργατική τάξη που θέλει να πάει πιο μακριά.

Τα συνδικάτα ισχυροποιούνται αναλογικά με την ανάπτυξη του καπιταλισμού και της μεγάλης βιομηχανίας μέχρι να γίνουν γιγάντιες οργανώσεις χιλιάδων μελών που απλώνονται σε όλη την χώρα και με παρακλάδια σε κάθε πόλη και σε κάθε εργοστάσιο. Διορίζονται κατ' αυτό τον τρόπο υπάλληλοι: πρόεδροι, γραμματείς, ταμίες που διαχειρίζονται τις υποθέσεις και ασχολούνται με τα οικονομικά στην βάση όπως και στην κορυφή. Αυτοί οι υπάλληλοι είναι οι συνδικαλιστές διευθύνοντες. Είναι αυτοί που οδηγούν τις διαπραγματεύσεις με τους καπιταλιστές, αποστολή στην οποία έχουν γίνει δάσκαλοι. Ο πρόεδρος ενός συνδικάτου είναι ένα σημαντικό πρόσωπο που διαπραγματεύεται σε ίσους όρους με τον εργοδότη και συζητά με αυτόν τα συμφέροντα των εργατών. Οι υπάλληλοι είναι ειδικοί πάνω στην συνδικαλιστική εργασία, ενώ οι συνδικαλισμένοι εργάτες, απορροφημένοι από την δουλειά του εργοστασίου, δεν θα μπορούσαν ούτε να εκτιμήσουν, ούτε να διευθύνουν.

Μια τέτοιου είδους οργάνωση δεν αποτελεί πλέον μια εργατική έκφραση. Αυτή αποτελεί ένα οργανωμένο σώμα με μια δική του πολιτική, ένα δικό του χαρακτήρα, μια δική της νοοτροπία με τις ιδιαίτερες παραδόσεις και λειτουργίες της. Τα συμφέροντά της διαφέρουν από αυτά της εργατικής τάξης και δεν θα οπισθοδρομήσει μπροστά από έναν οποιοδήποτε αγώνα για να

τα υπερασπίσει. Γι' αυτό, αν μια μέρα τα συνδικάτα έχαναν την χρησιμότητά τους, δεν θα εξαφανίζονταν. Οι χρηματικές τους πηγές, τα μέλη τους, οι υπάλληλοί τους, αποτελούν πραγματικότητες που δεν εξαφανίζονται από την μια στιγμή στην άλλη.

Οι συνδικαλιστικοί υπάλληλοι, οι διευθύνοντες του εργατικού κινήματος είναι οι εκφραστές των ειδικών συμφερόντων των συνδικάτων. Παρά την εργατική καταγωγή τους, έπειτα από μακροχρόνια εμπειρία στην διεύθυνση της οργάνωσης, αυτοί αποκτούν έναν καινούριο κοινωνικό χαρακτήρα. Σε κάθε κοινωνική ομάδα που γίνεται αρκετά σημαντική, έτσι ώστε να σχηματίσει δική της κατηγορία, η φύση της εργασίας διαμορφώνει και προσδιορίζει τους τρόπους σκέψης και δράσης. Ο ρόλος των συνδικαλιστών δεν αντιστοιχεί σε αυτόν των εργατών. Δεν δουλεύουν στο εργοστάσιο, δεν υπόκεινται την εκμετάλλευση από τους καπιταλιστές, δεν απειλούνται από την ανεργία. Είναι απασχολούμενοι σε γραφεία με σταθερές θέσεις. Συζητούν για τα συνδικαλιστικά ζητήματα, παίρνουν τον λόγο στις εργατικές συγκεντρώσεις και διαπραγματεύονται με τα αφεντικά. Βέβαια, αυτοί πρέπει επίσης να είναι με την μεριά των εργατών για να υπερασπίσουν τα συμφέροντά τους και τις διεκδικήσεις ενάντια στους καπιταλιστές. Στο να πράττουν αυτό, ο ρόλος τους δεν είναι κατά πολύ διαφορετικός από αυτόν ενός δικηγόρου μιας οποιασδήποτε οργάνωσης.

Υπάρχει παρόλα αυτά μια διαφορά, επειδή το μεγαλύτερο μέρος των συνδικαλιστών διευθύνοντων είναι βγαλμένοι από τις γραμμές της ίδιας της εργατικής τάξης, έχουν υποστεί αυτοί οι ίδιοι την εμπειρία της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης. Αυτοί οι ίδιοι θεωρούν τους εαυτούς τους αναπόσπαστο μέρος της εργατικής τάξης, της οποίας το πνεύμα στην συμπεριφορά τους απέχει πολύ στο να εξασθενήσει. Παρόλα αυτά, ο καινούριος τρόπος ζωής τους τείνει να εξασθενήσει αυτή την προγονική τους παράδοση. Πάνω στο οικονομικό επίπεδο δεν μπορούν πλέον να θεωρηθούν προλετάριοι. Συναναστρέφονται με τους καπιταλιστές, διαπραγματεύονται μαζί τους τους μισθούς και τα ωράρια της εργασίας, καθένα από τα δύο μέρη επιχειρεί ώστε να υπερισχύσουν τα συμφέροντά του, σε τελική ανάλυση ανταγωνίζονται όπως ακριβώς δύο καπιταλιστικές επιχειρήσεις. Μαθαίνουν να γνωρίζουν την άποψη των καπιταλιστών τόσο καλά, όσο και

αυτή των εργατών, οι ανησυχίες τους είναι τα «συμφέροντα της βιομηχανίας» και προσπαθούν να κάνουν τους μεσάζοντες. Μπορούν να υπάρξουν εξαιρέσεις σε ατομικό επίπεδο, αλλά γενικά, δεν μπορούν να έχουν τους ίδιους δεσμούς που έχουν οι εργάτες με την τάξη, αυτοί οι τελευταίοι δεν προσπαθούν να κατανοήσουν ούτε να εκτιμήσουν τα συμφέροντα των καπιταλιστών, αλλά μάχονται μονάχα για τα δικά τους συμφέροντα. Συνεπώς, οι συνδικαλιστές μπαίνουν απαραίτητα σε σύγκρουση με τους εργάτες.

Στις προηγμένες καπιταλιστικές χώρες, οι συνδικαλιστές διευθύνοντες είναι τόσοι πολλοί, ώστε σχηματίζουν ανεξάρτητη ομάδα, με ξεχωριστό χαρακτήρα και συμφέροντα. Σαν συνδικαλιστικοί εκπρόσωποι και διευθύνοντες, αυτοί ενσωματώνουν τον χαρακτήρα και τα συμφέροντα των συνδικάτων. Επειδή τα συνδικάτα είναι στενά συνδεδεμένα στον καπιταλισμό, οι επικεφαλείς τους θεωρούνται σαν στοιχείο απαραίτητα στην καπιταλιστική κοινωνία. Οι καπιταλιστικές λειτουργίες των συνδικάτων έγκεινται να ρυθμίζουν τις ταξικές συγκρούσεις και να εγγυούνται την ειρήνη μέσα στα εργοστάσια. Προκύπτει ότι οι συνδικαλιστικοί διευθύνοντες θεωρούν καθήκον τους σαν πολίτες να λειτουργούν για την διατήρηση της ειρήνης μέσα στα εργοστάσια, να διαμεσολαβούν στις συγκρούσεις. Αυτοί δεν κοιτούν ποτέ πέρα από το καπιταλιστικό σύστημα. Είναι ολοκληρωτικά στην υπηρεσία των συνδικάτων και η ύπαρξή τους είναι αδιαχώριστα συνδεδεμένη στον βωμό του συνδικαλισμού. Θεωρούν τα συνδικάτα σαν οργανισμούς μεταξύ των πιο σημαντικών για την κοινωνία, σαν μοναδική πηγή ασφάλειας και εξουσίας και για αυτό τα υπερασπίζονται με όλα τα μέσα.

Συγκεντρώνοντας τα κεφάλαια σε ισχυρές επιχειρήσεις, τα αφεντικά βρίσκονται σε μια θέση ισχύος απέναντι στους εργάτες. Τα υψηλά πρόσωπα της βιομηχανίας βασιλεύουν σαν απόλυτοι μονάρχες πάνω στους εργάτες που διατηρούν κάτω από την κυριαρχία τους, απαγορεύοντάς τους να συμμετέχουν στα συνδικάτα. Μπορεί να συμβεί, ώστε αυτοί οι σκλάβοι του καπιταλισμού να εξεγερθούν ενάντια στους αρχηγούς τους και να απεργήσουν διεκδικώντας καλύτερες συνθήκες εργασίας, ρυθμούς πιο χαμηλούς, δικαίωμα να οργανωθούν. Τα συνδικάτα σπεύδουν σε βοήθειά τους. Και είναι εδώ που τα αφεντικά κάνουν χρήση της

πολιτικής και της κοινωνικής τους εξουσίας. Διώχνουν τους απεργούντες, χρησιμοποιούν αστυνομίες και μισθοφόρους, φυλακίζουν τους αντιπροσώπους τους, δηλώνουν παράνομες τις χρηματικές ενισχύσεις. Ο τύπος των αφεντικών μιλά περί χάους, περί στάσεων, περί επανάστασης και κατασκευάζει την κοινή γνώμη ενάντια στους απεργούς. Έπειτα από πολλούς μήνες σθεναρής αντίστασης και ηρωικών παθών, εξαντλημένοι και απογοητευμένοι, ανίκανοι να διπλώσουν τις ατσάλινες δομές του καπιταλισμού, οι εργάτες υποχωρούν αναβάλλοντας για άλλους καιρούς τις διεκδικήσεις τους.

Η συγκέντρωση των κεφαλαίων εξασθενίζει την θέση των συνδικάτων, ακόμη και στο εσωτερικό των κατηγοριών αυτών στις οποίες αυτά είναι πιο δυνατά. Παρά την σημαντικότητά τους, οι οικονομικές πηγές υποστήριξης των απεργούντων φαίνονται μηδαμινές μπροστά στις χρηματικές πηγές του αντίπαλου. Μια ή δύο νύκτες φτάνουν, ώστε να τις εξαντλήσουν εντελώς. Το συνδικάτο είναι τότε ανίκανο να αγωνισθεί, ακόμη και σε αυτές τις περιπτώσεις στις οποίες το αφεντικό αποφασίζει να μειώσει τους μισθούς και να αυξήσει τις ώρες εργασίας. Δεν του απομένει παρά να αποδεχθεί τις μειονεκτικές συνθήκες τις επιβεβλημένες από τα αφεντικά και η ικανότητα να διεξάγει διαπραγματεύσεις δεν χρησιμεύει απολύτως σε τίποτε. Σε αυτό το σημείο αρχίζουν οι προστριβές γιατί οι εργάτες θέλουν να αγωνιστούν. Αυτοί αρνούνται να καταθέσουν τα όπλα χωρίς να αγωνιστούν γιατί έχουν να χάσουν λίγα πράγματα εξεγερόμενοι. Οι συνδικαλιστές διευθύνοντες, αντίθετα, έχουν πολλά να χάσουν: την χρηματική δύναμη των συνδικάτων και επίσης ακόμη και την ίδια τους την ύπαρξη. Αυτοί θα προσπαθήσουν με κάθε τρόπο να απαγορεύσουν έναν αγώνα που θεωρούν χωρίς διέξοδο. Θα προσπαθήσουν να «πείσουν» τους εργαζόμενους, ότι είναι συμφέρον τους να αποδεχθούν τις συνθήκες της εργοδοσίας. Τόσο ώστε, σε τελευταία ανάλυση, αυτοί φαίνονται για αυτό που είναι: επίτροποι των καπιταλιστών. Η κατάσταση είναι ακόμη χειρότερη όταν οι εργάτες επιμένουν να συνεχίσουν τον αγώνα χωρίς να θέλουν να λάβουν υπόψη τους τα συνδικαλιστικά συνθήματα. Σε αυτή την περίπτωση ολόκληρη η συνδικαλιστική δύναμη στρέφεται ενάντια στους εργαζόμενους.

Ο συνδικαλιστής διευθύνων γίνεται έτσι ο σκλάβος της λει-

τουργείας του — η διατήρηση της ειρήνης μέσα στα εργοστάσια — και αυτό σε βάρος των εργατών, ακόμη και αν προφασίζεται ότι υπερασπίζεται με τον καλύτερο τρόπο τα συμφέροντά τους. Για τον λόγο ότι δεν μπορεί να δει πέρα από το καπιταλιστικό σύστημα, έχει δίκιο, από την πλευρά της καπιταλιστικής άποψης, να πιστεύει ότι ο αγώνας είναι άχρηστος. Αυτά είναι τα όρια της εξουσίας του και είναι πάνω σε αυτό που πρέπει να εμβαθυνθεί η κριτική.

Υπάρχει μία άλλη διέξοδος; Μπορούν να ελπίζουν οι εργάτες, ότι θα νικήσουν κάτι με τον αγώνα; Είναι πολύ πιθανό ότι δεν θα έχουν άμεσες ικανοποιήσεις, αλλά θα αποκτήσουν ένα άλλο πράγμα, γιατί αρνούμενοι να υποταχθούν χωρίς αγώνα καλλιεργούν το πνεύμα της εξέγερσης ενάντια στον καπιταλισμό. Προωθούν καινούριες διεκδικήσεις, συνεπώς είναι ουσιαστικής σημασίας να τους υποστηρίξει το σύνολο της εργατικής τάξης. Πρέπει να δείξουν σε όλους τους εργαζόμενους, ότι για αυτούς δεν υπάρχει ελπίδα στο εσωτερικό του καπιταλιστικού συστήματος, ότι μονάχα εάν είναι ενωμένοι και έξω από τα συνδικάτα, μπορούν να νικήσουν. Από εκεί αρχίζει ο επαναστατικός αγώνας. Όταν όλοι οι εργαζόμενοι καταλάβουν αυτό το μάθημα, όταν θα απεργήσουν ταυτόχρονα σε όλους τους τομείς της βιομηχανίας, όταν ένα κύμα εξέγερσης ξεχυλίζει την χώρα, τότε κάποια αμφιβολία θα γεννηθεί στις καρδιές των καπιταλιστών, οι οποίοι είναι θρασείς, αλλά βλέποντας να απειλείται η δύναμή τους θα παραχωρήσουν κάποιο πράγμα.

Ο συνδικαλιστής διευθύνων δεν μπορεί να καταλάβει αυτή την άποψη, επειδή ο συνδικαλισμός δεν είναι ικανός να δει πέρα από το καπιταλιστικό σύστημα. Δεν μπορεί παρά να αντισταθεί ως εκ τούτου, σε έναν αγώνα που θα σήμαινε την εξαφάνισή του. Τα συνδικάτα και τα αφεντικά είναι ενωμένα από τον κοινό φόβο μιας προλεταριακής εξέγερσης.

Όταν τα συνδικάτα μάχονταν ενάντια στην καπιταλιστική τάξη για να αποκτήσουν καλύτερες συνθήκες εργασίας, αυτή τα μισούσε, αλλά δεν είχε την δυνατότητα να τα καταστρέψει ολοσχερώς. Εάν σήμερα τα συνδικάτα επιχειρούσαν να ξαναζυπνήσουν το μαχητικό πνεύμα της εργατικής τάξης, θα καταδιώχονταν χωρίς οίκτο από την διευθύνουσα τάξη που θα κατέστειλε τις ενέργειες, θα έστελνε την αστυνομία της να καταστρέψει τα

γραφεία, θα τους επέβαλε πρόστιμο, θα τους κατέσχετε τις οικονομικές πηγές. Εάν, αντίθετα, τα συνδικάτα εμποδίζουν τα μέλη τους να αγωνιστούν, θα θεωρούνταν σε αυτή την περίπτωση από τα αφεντικά σαν πολύτιμοι θεσμοί, θα προστατεύονταν και οι επικεφαλές τους θα έτρεφαν της μεγαλύτερης εκτίμησης. Τα συνδικάτα βρίσκονται κατ' αυτό τον τρόπο μεταξύ δύο κακών: Από την μια πλευρά οι καταδιώξεις που είναι άσχημο πράγμα για ανθρώπους που θέλουν να θεωρούνται «ειρηνικοί πολίτες», από την άλλη πλευρά η εξέγερση των συνδικαλισμένων εργατών που απειλεί να τραντάξει την συνδικαλιστική οργάνωση από τα θεμέλιά της. Εάν η διευθύνουσα τάξη είναι εύστροφη, τότε θα εκτιμήσει την χρησιμότητα ενός παρόμοιου μηχανισμού προσποίησης του αγώνα, εάν θέλει οι συνδικαλιστικοί διευθύνοντες να διατηρήσουν κάποια επιρροή πάνω στην βάση.

Κανένας δεν είναι υπεύθυνος για αυτές τις συγκρούσεις: Είναι η αναπόφευκτη συνέπεια της ανάπτυξης του καπιταλισμού. Το κεφάλαιο υπάρχει, αλλά βαδίζει προς την ήττα του. Πρέπει να πολεμηθεί, είτε σαν ζωντανή πραγματικότητα, είτε σαν μεταβατική φάση. Οι εργάτες πρέπει να αγωνιστούν χωρίς ανακωχή, ώστε να αποκτήσουν πιο ψηλούς μισθούς και καλύτερες συνθήκες εργασίας, επίσης να αποκτήσουν συνείδηση των κομμουνιστικών ιδανικών. Χρησιμοποιούν τα συνδικάτα, που τα κρίνουν ακόμη απαραίτητα, προσπαθώντας ταυτόχρονα να τα καλύτερεύσουν σαν όργανα αγώνα.

Αλλά δεν συμμερίζονται το πνεύμα του συνδικαλισμού που παραμένει ουσιαστικά καπιταλιστικό. Οι διαφορές που αντιπαραθέτουν τον καπιταλισμό στον ταξικό αγώνα είναι σήμερα αντιπροσωπευόμενες από την χαράδρα που διαχωρίζει το συνδικαλιστικό πνεύμα, κύρια προσωποποιημένο από τους συνδικαλιστικούς διευθύνοντες και την καθημερινή επαναστατική συμπεριφορά των συνδικαλιζόμενων.

Αυτή η χαράδρα διαφαίνεται κάθε φορά που ένα πολιτικό και κοινωνικό πρόβλημα τίθεται.

Ο συνδικαλισμός είναι στενά συνδεδεμένος στον καπιταλισμό και είναι κατά την διάρκεια των περιόδων οικονομικής ευημερίας που βλέπει περισσότερο συχνά δεκτές τις οικονομικές διεκδικήσεις του. Αφού διαφορετικά σε περίοδο οικονομικής

κρίσης δεν μπορεί να κάνει τίποτε άλλο, παρά να ελπίζει ότι ο καπιταλισμός θα ξανααποκτήσει τον ρυθμό ανάπτυξής του.

Οι εργαζόμενοι, σαν τάξη, δεν ανησυχούν ολωσδιόλου για την καλή πορεία της καπιταλιστικής οικονομίας.

Πράγματι, μονάχα όταν ο καπιταλισμός είναι πιο εξασθενημένος αυτοί έχουν την δυνατότητα να τον χτυπήσουν και να ενοποιήσουν τις δυνάμεις τους για να κάνουν το πρώτο βήμα προς την ελευθερία και την επανάσταση.

Το καπιταλιστικό σύστημα επεκτείνει την κυριαρχία του στο εξωτερικό, ιδιοποιούμενο τα φυσικά πλούτη άλλων χωρών, προς αποκλειστικό του όφελος.

Κατακτά αποικίες, υποτάσσει τους πρωτόγονους πληθυσμούς και τους εκμεταλλεύεται χωρίς να διστάσει να διαπράξει τις χειρότερες αισχροτήτες. Η εργατική τάξη καταγγέλει και παλεύει ενάντια στην αποικιοκρατική εκμετάλλευση, ενώ ο συνδικαλισμός υποστηρίζει συχνά την αποικιοκρατική πολιτική, πηγή ευημερίας για το καπιταλιστικό καθεστώς.

Σιγά-σιγά που το κεφάλαιο αναπτύσσεται, οι αποικίες και οι ξένες χώρες γίνονται αντικείμενα μαζικών επενδύσεων. Αποτελούν αγορές για την μεγάλη βιομηχανία και παραγωγοί πρώτων υλών, για αυτό αποκτούν μεγάλη σημασία. Για να αποκτήσουν αυτές τις αποικίες, τα μεγάλα καπιταλιστικά κράτη ρίχνονται σε αγώνες επιρροής και προχωρούν σε μια πραγματική διαίρεση του κόσμου. Οι μεσαίες τάξεις αφήνονται να συρθούν σε αυτές τις ιμπεριαλιστικές κατακτήσεις στο όνομα της εθνικής λάμψης. Έπειτα, με την σειρά τους, τα συνδικάτα ευθυγραμμίζονται με τις διευθύνουσες τάξεις με την πρόφαση, ότι η ευημερία της χώρας εξαρτάται από τις νίκες που μπορούν να επιτευχθούν μέσα στον ιμπεριαλιστικό αγώνα. Όσον αφορά την ίδια, η εργατική τάξη δεν βλέπει στον ιμπεριαλισμό, παρά έναν τρόπο να ενδυναμωθεί η ισχύς και η αγριότητα των δημίων της.

Αυτός ο ανταγωνισμός συμφερόντων μεταξύ καπιταλιστικών κρατών μετατρέπεται σε πραγματικούς πολέμους. Ο παγκόσμιος πόλεμος είναι η στέψη της ιμπεριαλιστικής πολιτικής. Για τους εργαζόμενους, αυτός σημαίνει, όχι μόνο το τέλος της διεθνιστικής αλληλεγγύης, αλλά επίσης την πιο αισχρή μορφή εκμετάλλευσης. Γιατί η εργατική τάξη, το πιο σημαντικό και το πιο εκμεταλλευόμενο στρώμα της κοινωνίας, χτυπιέται πρώτη από

όλους από τις φρικαλαιότητες του πολέμου. Οι εργάτες πρέπει, όχι μονάχα να προσφέρουν την εργατική τους δύναμη, αλλά επίσης να θυσιάσουν την ίδια τους την ζωή.

Παρόλα αυτά ο συνδικαλισμός, σε περίοδο πολέμου, δεν μπορεί παρά να βρεθεί στο πλευρό του καπιταλισμού. Δεν μπορεί παρά να ελπίζει στην νίκη αυτού του τελευταίου. Αφοσιώνεται τότε να ξαναζυπνήσει τα εθνικιστικά και εκστρατευτικά ένστικτα. Βοηθά την διευθύνουσα τάξη να παρασύρει τους εργαζόμενους μέσα στον πόλεμο και να καταστείλει κάθε αντίσταση.

Ο συνδικαλισμός έχει τον τρόπο του κομμουνισμού που αντιπροσωπεύει μια διαρκή απειλή για την ύπαρξή του. Σε ένα κομμουνιστικό καθεστώς δεν υπάρχουν αφεντικά και κατά συνέπεια ούτε συνδικάτα.

Βέβαια, στις χώρες όπου υπάρχει ένα ισχυρό σοσιαλιστικό κίνημα, που η μεγάλη πλειοψηφία των εργαζόμενων είναι σοσιαλιστές, οι διευθύνοντες του εργατικού κινήματος πρέπει και αυτοί να είναι σοσιαλιστές. Αλλά πρόκειται για δεξιούς σοσιαλιστές που περιορίζονται στο να επιθυμούν μια δημοκρατία μέσα στην οποία τίμιοι συνδικαλιστικοί διευθύνοντες, θα ερχόντουσαν να αντικαταστήσουν τους διψασμένους για κέρδη καπιταλιστές στην καθοδήγηση της παραγωγής.

Ο συνδικαλισμός τρέμει την επανάσταση που ανατρέπει τις σχέσεις μεταξύ αφεντικών και εργατών. Κατά την διάρκεια βίαιων συγκρούσεων, η επανάσταση ξεκαθαρίζει από μπροστά της κανονισμούς και συνθήκες που στηρίζουν την εργασία. Μπροστά από μια τεράστια παράταξη δύναμης, τα μέτρια ταλέντα των διαπραγματευτών των συνδικαλιστικών διευθύνοντων ξεπερνιούνται. Να γιατί ο συνδικαλισμός κινητοποιεί όλες του τις δυνάμεις για να αντισταθεί στην επανάσταση και στον κομμουνισμό.

Αυτή η συμπεριφορά είναι γεμάτη σημασία. Ο συνδικαλισμός αποτελεί μια πραγματική δύναμη. Διαθέτει σημαντικές οικονομικές πηγές, ένα ηθικό γόητρο προσεκτικά ανεπτυγμένο μέσα στις διάφορες εκδόσεις του. Αυτή η δύναμη είναι συγκεντρωμένη στα χέρια των συνδικαλιστικών διευθύνοντων που την χρησιμοποιούν κάθε φορά που τα ιδιαίτερα συμφέροντα των συνδικάτων μπαίνουν σε σύγκρουση με αυτά των εργαζόμενων. Παρότι αναπτύχθηκε μεταξύ των εργατών και για τους εργάτες, ο

συνδικαλισμός κυριαρχεί στους εργαζόμενους, με τον ίδιο τρόπο που η κυβέρνηση κυριαρχεί στον λαό.

Ο συνδικαλισμός διαφέρει σε σχέση με τις χώρες και σε σχέση με την μορφή της ανάπτυξης του καπιταλισμού. Μπορεί ακόμη να έχει διαφοροποιούμενες μορφές στο εσωτερικό της ίδιας χώρας. Συμβαίνει μερικά συνδικάτα να εξασθενούν και η ίδια η εργατική μαχητικότητα επιτυγχάνει να τους ξαναδώσει ζωή, ακόμη να τα μεταβάλει ριζικά.

Στην Αγγλία κατά τα χρόνια 1880-90, ένας «καινούριος συνδικαλισμός» γεννήθηκε με αυτό τον τρόπο, προερχόμενος από τις πιο φτωχές μάζες, από τους λιμενικούς εργάτες και από άλλους μη ειδικευμένους και υπο-πληρωμένους, ξαναανανεώνοντας τις σκληρωτικές μέρες των παλιών συνδικάτων. Η αύξηση του αριθμού των χειρωνακτών εργατών που ζουν σε άσχημες συνθήκες είναι μια από τις επιπτώσεις της ανάπτυξης του καπιταλισμού που δημιουργεί συνέχεια καινούριες βιομηχανίες και αντικαθιστά τους ειδικευμένους εργάτες με τις μηχανές. Όταν αυτοί οι εργαζόμενοι φτασμένοι στο έσχατο εξεγείρονται και απεργούν, αποκτούν τελικά μια ταξική συνείδηση. Ξαναπροσαρμόζουν τις δομές του συνδικάτου με τρόπο πιο κατάλληλο στις πιο προχωρημένες μορφές του καπιταλισμού. Βέβαια, όταν ο καπιταλισμός ξεπερνά το κατώφλι αυτό, ο νέος συνδικαλισμός δεν μπορεί να ξεφύγει από την τύχη που αγγίζει κάθε μορφή συνδικαλισμού και αναπαράγει στο εσωτερικό του τις ίδιες αντιθέσεις.

Ο καινούριος συνδικαλισμός αναπτύχθηκε πιο συγκεκριμένα στην Αμερική με τους I.W.W. (Παγκόσμιοι βιομηχανικοί εργάτες), γεννημένος από δύο συγκεκριμένες μορφές της ανάπτυξης του καπιταλισμού. Στις τεράστιες περιοχές των δασών και των πεδιάδων της Δύσης, οι καπιταλιστές ιδιοποιήθηκαν τα φυσικά πλούτη με αισχρές μεθόδους στις οποίες οι εργάτες απάντησαν με την βία. Αντίθετα, στην ανατολική μεριά των Ηνωμένων πολιτειών, η βιομηχανία αναπτύσσονταν βασιζόμενη πάνω στην εκμετάλλευση εκατομμυρίων φτωχών μεταναστών, προερχόμενων από χώρες με χαμηλό επίπεδο ζωής και που ήταν διαθέσιμοι να υποβληθούν σε μίζερες συνθήκες εργασίας. Για να αγωνιστούν ενάντια στο στενά συντεχνιακό πνεύμα του παλιού αμερικάνικου συνδικαλισμού — η Αμερικάνικη ομοσπονδία εργασίας,

που χώριζε τους εργάτες του ίδιου εργοστάσιου σε διαφορετικά συνδικάτα — οι I.W.W. πρότειναν, ώστε όλοι οι εργάτες του ίδιου εργοστάσιου να ενώνονταν ενάντια στο αφεντικό στο εσωτερικό ενός μοναδικού συνδικάτου. Καταδικάζοντας τις αχρείες αντιπαλοότητες που χώριζαν τα συνδικάτα αναμεταξύ τους, οι I.W.W. ζητούσαν την αλληλεγγύη όλων των εργατών.

Όταν οι καλά πληρωμένοι ειδικευμένοι εργάτες, κοιτούσαν με περιφρόνηση τους καινούριους ανοργάνωτους μετανάστες, οι I.W.W. απευθύνονταν ακριβώς σε αυτά τα πιο φτωχά κομμάτια του προλεταριάτου για να τα τραβήξουν μέσα στον αγώνα. Αυτοί ήταν πολύ φτωχοί για να πληρώσουν τις υψηλές συνδρομές και να οργανωθούν στα παραδοσιακά συνδικάτα. Αλλά όταν εξεγέρθηκαν και έκαναν απεργίες, ήταν οι I.W.W. που τους διδασκαν να αγωνίζονται, να συγκεντρώνουν τα χρήματα αλληλοβοήθειας σε όλη την χώρα, να υπερασπίζονται την υπόθεσή τους στον τύπο και στα δικαστήρια. Κατακτώντας μια σειρά από νίκες κατόρθωσαν να φτιάξουν, μέσα στην καρδιά αυτών των μαζών το πνεύμα της οργάνωσης και της υπευθυνότητας. Και ενώ τα παλιά συνδικάτα στόχευαν πάνω στον οικονομικό τους πλούτο, οι I.W.W. βασίστηκαν πάνω στην αλληλεγγύη, στον ενθουσιασμό, στις ικανότητες αντίστασης των εργαζόμενων. Στην θέση της άκαμπτης δομής των παλιών συνδικάτων, οι I.W.W. πρότειναν ένα ελαστικό σχήμα οργάνωσης διαφορετικής συνοχής ανάλογα με την περίπτωση, δηλαδή μειωμένου προσωπικού σε καιρό ειρήνης και αυξημένου στις περιόδους αγώνα. Αρνούμενοι το συντηρητικό και καπιταλιστικό πνεύμα του αμερικάνικου συνδικαλισμού οι I.W.W. επέλεξαν την επανάσταση. Τα μέλη τους καταδιώχτηκαν χωρίς οίκτο από το σύνολο των καπιταλιστικών θεσμών.

Φυλακίστηκαν και βασανίστηκαν πάνω στην βάση ψεύτικων κατηγοριών.

Το αμερικάνικο δίκαιο επινόησε ένα καινούριο αδίκημα: τον «εγκληματικό συνδικαλισμό».

Σαν μέθοδος αγώνα ενάντια στην καπιταλιστική κοινωνία, ο συνδικαλισμός δεν μπορεί από μόνος του να είναι αρκετός στο να ανατρέψει αυτή την κοινωνία και να κατακτήσει τον κόσμο για τους εργαζόμενους. Μάχεται τον καπιταλισμό υπό την μορφή του αγώνα κατά των αφεντικών, στον οικονομικό τομέα της

παραγωγής, αλλά δεν μπορεί να επιτεθεί στο πολιτικό του οχυρό, την κρατική εξουσία.

Παρόλα αυτά οι I.W.W υπήρξαν από τότε η πιο επαναστατική μορφή οργάνωσης στην Αμερική. Συνείσφεραν περισσότερο από κάθε άλλον να ξαναξυπνήσουν την ταξική συνείδηση, την αλληλεγγύη και την ενότητα του προλεταριάτου, να ξανατονίσουν τον κομμουνισμό και να ακονίσουν τα όπλα του αγώνα.

Ο συνδικαλισμός δεν θα έχει δίκιο για τον καπιταλισμό. Αυτό είναι το μάθημα που πρέπει να εννοηθεί από όλα όσα παρατέθηκαν προηγούμενα. Οι νίκες που αυτός μπορεί να πετύχει είναι λύσεις βραχείας διάρκειας. Αλλά αυτοί οι συνδικαλιστικοί αγώνες είναι ακόμη ουσιαστικοί και θα πρέπει να συνεχιστούν μέχρι την τελική νίκη. Η αδυναμία του συνδικαλισμού δεν έχει τίποτε το εκπληκτικό, γιατί αν μια απομονωμένη ομάδα εργατών μπορεί να εμφανισθεί με μια σωστή σχέση δύναμης όταν αντιπαρατίθεται σε ένα απομονωμένο αφεντικό, είναι ανίσχυρη μπροστά στο σύνολο της καπιταλιστικής τάξης. Και είναι αυτό που συμβαίνει στην παρούσα περίπτωση: η κρατική εξουσία, η χρηματική δύναμη του καπιταλισμού, η αστική κοινή γνώμη, η λύσσα του καπιταλιστικού τύπου, τείνουν να νικήσουν την ομάδα των μαχητικών εργαζόμενων.)

Όσον αφορά το σύνολο της εργατικής τάξης αυτή δεν αισθάνεται μπλεγμένη μέσα στον αγώνα μιας ομάδας απεργών. Βέβαια, οι μάζες των εργαζόμενων δεν ήταν ποτέ εχθρικές σε μια απεργία, μπορούν ακόμη να συγκεντρώσουν χρήματα για να υποστηρίξουν τους απεργούς, υπό την προϋπόθεση ότι δεν απαγορεύονται από την απόφαση κάποιου δικαστήριου. Αλλά αυτή η συμπάθεια δεν πηγαίνει πολύ μακριά: οι απεργοί μένουν μόνοι τους, ενώ εκατομμύρια εργαζόμενων τους παρακολουθούν παθητικοί και ο αγώνας δεν μπορεί να επιτύχει (εκτός από ειδικές περιπτώσεις, όταν τα αφεντικά αποφασίζουν, για δικούς τους οικονομικούς λόγους να ικανοποιήσουν τις διεκδικήσεις) μέχρις ότου το σύνολο της εργατικής τάξης δεν θα είναι μαζί ενωμένο μέσα στον αγώνα.

Η κατάσταση είναι διαφορετική όταν οι εργαζόμενοι αισθάνονται άμεσα μπλεγμένοι στον αγώνα, όταν καταλαβαίνουν ότι το ίδιο τους το μέλλον παίζεται. Από τη στιγμή κατά την οποία η απεργία γενικεύεται στην ολότητα των εργοστασίων, η καπι-

ταλιστική εξουσία πρέπει να αντιμετωπίσει την συλλογική δύναμη της εργατικής τάξης. Ειπώθηκε συχνά, ότι η επέκταση της απεργίας και η γενίκευσή της στο σύνολο των δραστηριοτήτων μιας χώρας, είναι το ιδανικό μέσο για να εξασφαλιστεί η νίκη. Αλλά δεν είναι απαραίτητο να φαίνεται πάντοτε μέσα σε αυτή την πρακτική ένα πολιτικό σχήμα επιτυχίας χρήσιμο σε κάθε στιγμή. Εάν ήταν έτσι, ο συνδικαλισμός θα το χρησιμοποιούσε ανέκαθεν. Η γενική απεργία δεν μπορεί να διαταχθεί σύμφωνα με τις διαθέσεις των συνδικαλιστικών διευθύνοντων, σαν μια ταχτική ρουτίνας. Δεν μπορεί να γεννηθεί, παρά από τα ίδια τα σπλάχνα της εργατικής τάξης, σαν έκφραση του ίδιου του αυθορμητισμού της, δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί παρά μονάχα όταν ο στόχος του αγώνα ξεπερνά πλατιά τις απλές διεκδικήσεις μιας μονάχα ομάδας. Οι εργαζόμενοι τότε θα χρησιμοποιήσουν πραγματικά όλες τους τις δυνάμεις και τον ενθουσιασμό τους, την αλληλεγγύη και την ικανότητα αντίστασης του αγώνα. Και θα έχουν ανάγκη όλες τους τις δυνάμεις, γιατί ο καπιταλισμός θα κινητοποιήσει όλες τις δυνάμεις που έχει στην διάθεσή του. Το κεφάλαιο μπορεί να αιφνιδιαστεί ξαφνικά από την απρόσμενη εμφάνιση της δύναμης του προλεταριάτου και να υποχρεωθεί — τις πρώτες στιγμές — να κάνει υποχωρήσεις. Αλλά δεν θα αποτελεί παρά μια στιγμιαία αναδίπλωση. Η νίκη του προλεταριάτου δεν είναι ούτε σίγουρη ούτε διαρκής. Το βάδισμά του δεν είναι χαραγμένο καθαρά, πρέπει σίγουρα όμως να απαγκιστρωθεί μέσα από την καπιταλιστική ζούγκλα, ακόμη και πληρώνοντας αντίτιμα υπεράνθρωπων προσπαθειών.

Ωστόσο κάθε νίκη ακόμη και μέτρια είναι μια πρόοδος. Γιατί προκαλεί μια πλατειά εργατική αλληλεγγύη: οι μάζες αποκτούν συνείδηση της δύναμης της ενότητάς τους. Διαμέσου της δράσης οι εργαζόμενοι καταλαβαίνουν τι είναι ο καπιταλισμός, καθώς και την ίδια τους την θέση σε σχέση με την διευθύνουσα τάξη. Αρχίζουν να διακρίνουν τον δρόμο της ελευθερίας.

Ο αγώνας ξεφεύγει έτσι από την στενή κυριαρχία του συνδικαλισμού για να απλωθεί στο πλατύ πεδίο του ταξικού αγώνα. Εξαρτάται από τους ίδιους τους εργαζόμενους να αλλάξουν τους ίδιους τους εαυτούς. Πρέπει να διευρύνουν την αντίληψή τους σχετικά με τον κόσμο και να κοιτάζουν πέραν των τοίχων του εργοστασίου, προς την ολότητα της κοινωνίας. Πρέπει να

ξέρουν να σταθούν πάνω από τις μικροπρέπειες που τους περιτριγυρίζουν και να αντιμετωπίσουν το κράτος. Εισάγονται, τότε, στο βασίλειο της πολιτικής. Έφθασε ο καιρός να σκεφτούμε την επανάσταση.

A. ΠΑΝΝΕΚΟΚ

ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΟΝ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟ

Το κείμενο του Άντον Πάννεκοκ καθώς και ο πρόλογος της πρώτης έκδοσης, αν δεν απαντούν επακριβώς σε βαθιά ερωτήματα της κριτικής και του ρόλου του συνδικαλισμού ιστορικά μέσα στο κοινωνικό-ταξικό κίνημα, καταφέρνει σε μεγάλο βαθμό να προβληματίσει όλους τους αγωνιστές και τα ταξικά υποκείμενα που βιώνουν σήμερα μια πραγματικότητα, όχι τόσο ενθαρρυντική για την προοπτική της επαναστατικής σύγκρουσης και ανατροπής του καπιταλιστικού καθεστώτος.

Για αυτό και από την πλευρά μας θα παραμείνουμε αναλυτικά σε μερικά βασικά ερωτήματα του σήμερα.

ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΑ:

1. Γιατί κυριάρχησε στους μαζικούς αγώνες (άρα και στον συνδικαλισμό) η μαρξιστική λογική και ποια είναι η σχέση της με την ανάπτυξη της ρεφορμιστικής υπόθεσης που έρχεται σε αντίθεση με την υλοποίηση των συμφερόντων της εκμεταλλεύμενης τάξης;

Τι ρόλο διαδραμάτισε σε αυτή την υπόθεση ο αναρχοσυνδικαλισμός;

2. Η σημερινή αναδιάρθρωση του καπιταλισμού τι μεταλλάξεις θα επιφέρει στην τάξη, στον συνδικαλισμό και στα κομματικά του επιτελεία;

3. Ποια είναι η άμεση απάντηση του επαναστατικού κινήματος, ώστε να μην χαθούν, ούτε να αλλοιωθούν τα ταξικά περιεχόμενα, ούτε και η επαναστατική υπόθεση.

1. Η ρεφορμιστική υπόθεση

Αποτελεί αλήθεια το γεγονός, ότι ακόμη και οι ίδιοι οι επαναστάτες, ιστορικά, θεώρησαν λειτουργική την χρησιμοποίηση των συνδικαλιστικών δομών ως προς την προοπτική της επαναστατικής υπόθεσης. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Ισπανικής C.N.T., που αφορά εμάς τους αναρχικούς, η οποία έτεινε στην χρησιμοποίηση των αναρχοσυνδικάτων σαν οργανισμών διαχείρισης της απελευθερωμένης από το κράτος και τα αφεντικά οικονομικής και κοινωνικής πραγματικότητας, δηλαδή της μεταεπαναστατικής κατάστασης.

Η ύπαρξη μιας παρόμοιας πολιτικής εκτίμησης στο παρελθόν, δυστυχώς ακόμα και στο πρόσφατο, από την πλευρά των επαναστατών (αναρχικών-μαρξιστών) έβρισκε τους βαθύτερους λόγους της σε ορισμένα αντικειμενικά στοιχεία της πραγματικότητας και όχι μόνο.

Το πρώτο από αυτά ήταν η ίδια η θέση της εργατικής τάξης και ειδικότερα του αυξανόμενου βιομηχανικού προλεταριάτου.

Εφόσον, κατά την διάρκεια του βιομηχανικού σταδίου ανάπτυξης του καπιταλισμού, η κύρια μετατρεπτική πηγή ήταν η παραγόμενη από τις μηχανές ενέργεια, ο εργάτης ήταν ο ουσιαστικός χειριστής των μηχανών, άρα ουσιαστική ήταν η ίδια η συμμετοχή της βιομηχανικής εργατικής τάξης στην πραγμάτωση του σχεδίου αυτού. Με βάση αυτή την λογική, ο μαρξισμός καλλιέργησε την αντίληψη περί «κεντρικότητας» της εργατικής τάξης, αποδίδοντας μεγαλύτερη σπουδαιότητα σε αυτή, από ό,τι στο προλεταριάτο της υπαίθρου και αυτό το ίδιο το υπο-προλεταριάτο των πόλεων. Με βάση αυτή την συγκεκριμένη θεώρηση από τους μαρξιστές —η οποία επέδρασε χωρίς αμφιβολία και έξω από τους μαρξιστικούς κύκλους προς το ευρύτερο επαναστατικό κίνημα— πήγαζε μια εξαρτημένη επαναστατική προοπτική μέσα στους κόλπους του ευρύτερου κινήματος των εκμεταλλευόμενων, κατευθυνόμενη σχεδόν αποκλειστικά στην κατάληψη της εξουσίας.

Κατάληψη της πολιτικής εξουσίας από το πρωτοπόρο κόμμα της εργατικής τάξης με τις γνωστές λενινιστικές-σταλινικές εφαρμογές της «δικτατορίας του προλεταριάτου». Στην ρίζα αυ-

τής της συγκεκριμένης αντίληψης βρίσκονταν, όπως σωστά λέγεται, η χεγκελιανή ανακρίβεια, τροφοδοτημένη εκ των υστέρων από τον ίδιο τον Μαρξ, σύμφωνα με την οποία, η διαλλαχτική αντιπαράθεση μεταξύ του προλεταριάτου και της αστικής τάξης γινόταν να φτάσει στα ακραία σημεία της ενισχύοντας το προλεταριάτο διαμέσου μιας έμμεσης ενίσχυσης του κράτους και του κεφάλαιου. Όλα αυτά μέσα από μια θεώρηση τυπικά διαφωτιστική: της δημιουργίας του πνεύματος μέσα στον κόσμο της ύλης.

Για την ειρωνεία της τύχης, βρισκόμαστε σήμερα στην ιστορική στιγμή κατά την οποία, οι απανταχού σταλινικοί των επίσημων ηγεσιών των κομμουνιστικών κομμάτων ανατολής και δύσης αναγκάζονται να ασκήσουν κριτική πάνω στον μαρξιστικό όρο της «δικτατορίας του προλεταριάτου». Μέσα στο ίδιο το Κ.Κ.Ε., η ανανεωτική παράταξη της ηγεσίας του προτείνει, όπως είναι γνωστό, την απάλλειψη αυτού του όρου από τους πολιτικούς στόχους του κόμματος. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι οι σταλινικοί έγιναν ξαφνικά αντιεξουσιαστές, αντίθετα, σημαίνει ότι τα επί ετών συγκεκριμένα συμφέροντά τους και οι συμβιώσεις τους με τους πολιτικούς μηχανισμούς του κράτους και του κεφάλαιου σε ανατολή και δύση τους αναγκάζουν αυτή την στιγμή, λόγω των συγκυριών (μεταρρυθμιστικές-αναδιαρθρωτικές διαδικασίες της Περεστρόικα), να υιοθετήσουν πλέον και επίσημα την ρεφορμιστική υπόθεση, δηλαδή να ταυτιστούν και με τα επίσημα ιδεολογικά τους έγγραφα με τα συμφέροντα κυριαρχίας και εκμετάλλευσης του καπιταλιστικού καθεστώτος. ΠΡΑΓΜΑ ΠΟΥ ΤΟ ΚΑΝΟΥΝ ΕΔΩ ΚΑΙ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ. Στο πρώτο λοιπόν που πρέπει να σταματήσουν να αναφέρονται είναι η «δικτατορία του προλεταριάτου», που είχε να κάνει με την πραγμάτωση (στο παρελθόν) του εξουσιαστικού επαναστατικού σχεδίου, σύμφωνα με τα γραπτά, που αποφάσισαν να το εγκαταλείψουν οριστικά.

Όσον αφορά τους αναρχικούς, είναι αλήθεια ότι ιστορικά ποτέ δεν υιοθέτησαν επίσημα την άποψη περί «εργατικής κεντρικότητας», είχαν σίγουρα διαφορετική αντίληψη από τους μαρξιστές. Όμως, η αντίληψή τους αυτή δεν ήταν τόσο διαφορετική όσο πιστεύεται, συχνά είδαν άσικο το ρόλο του βιομηχανικού προλεταριάτου σε σχέση με το σύνολο του κόσμου της εργασίας.

Τροφοδότης αυτής της αντίληψης υπήρξε ο αναρχοσυνδικαλισμός.

Πίσω από αυτόν, το αναρχικό κίνημα στις οργανωμένες του μορφές για πολύ καιρό έδρασε σαν οργάνωση «ΣΥΝΘΕΣΗΣ», όπως το κόμμα. Χρησιμοποιώντας τα όργανα των συνδικάτων που συσπείρωναν πλατειές κατηγορίες των εκμεταλλευόμενων, πάλευαν διεκδικητικά κατά τομείς, ενώ ταυτόχρονα αναμένονταν οι συνθήκες που θα οδηγούσαν στο αντικειμενικό ξέσπασμα της επανάστασης.

Για να βάλουμε τα πράγματα στην θέση τους, η στρατηγική της «ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ», όσον αφορά την παρελθούσα και την παρούσα πορεία αγώνων του κινήματος των εκμεταλλευόμενων, υιοθετήθηκε κυρίως από πολιτικά κόμματα που βρήκαν μέσα στο κίνημα των εκμεταλλευόμενων την μαζική τους βάση. Οι κομματικές και συνδικαλιστικές ηγεσίες τους έχουν προσχωρήσει επίσημα στην γραμμή της «ρεφορμιστικής υπόθεσης», εντασόμενες στο εσωτερικό των μηχανισμών πολιτικής διαχείρισης και αποκρυσταλώνοντας επίσημα τον άμεσο και ριζοσπαστικό ταξικό αγώνα σύγκρουσης των εκμεταλλευόμενων μαζών με τα συμφέροντα της κυριαρχίας: του κεφάλαιου και του κράτους. Τέτοια κόμματα υπήρξαν από το παρελθόν μέχρι σήμερα τα λεγόμενα σοσιαλιστικά και σοσιαλ-δημοκρατικά και αυτή τη στιγμή εντάσσονται, επίσημα πλέον, τα ηγετικά κομμουνιστικά κόμματα των χωρών του λεγόμενου υπαρκτού σοσιαλισμού, καθώς και οι πολιτικές τους αποχρώσεις των κομμουνιστικών κομμάτων των χωρών της δυτικής ευρώπης, που βάσει των διαφοροποιημένων πολιτικών συνθηκών των χωρών αυτών, έχουν προσχωρήσει επίσημα στην ρεφορμιστική υπόθεση, τουλάχιστον από τα μέσα της περασμένης δεκαετίας. Το Κ.Κ.Ε., αποτελώντας πιστός εκτελεστής της μονολιθικότητας του σταλινισμού στις χώρες του λεγόμενου δυτικού μπλοκ και βάσει των συγκεκριμένων ιστορικών ιδιομορφιών της ελληνικής πραγματικότητας, είχε τους δικούς του χρόνους στην επίσημη ένταξή του στην ρεφορμιστική υπόθεση.

Εδώ όμως γίνεται λόγος σχετικά με την ιστορική υιοθέτηση της στρατηγικής της «πολιτικής σύνθεσης» σε σχέση με τους μαζικούς κοινωνικούς αγώνες, από πλευράς των επαναστατικών

οργανώσεων του κινήματος των εκμεταλλευόμενων, είτε αυτές ήταν μαρξιστικές είτε ήταν ελευθεριακές.

Αν αποτελεί αλήθεια το γεγονός, ότι τόσο οι ρεφορμιστικές, όσο και η πλειοψηφία των επαναστατικών οργανώσεων του κινήματος των εκμεταλλευόμενων υιοθέτησαν στο εσωτερικό των μαζικών κοινωνικών αγώνων την στρατηγική της πολιτικής σύνθεσης —ορισμένοι από τους λόγους που ώθησαν τους επαναστάτες προς αυτή τη λογική προσπαθήθηκε να προσδιορίσουν προηγουμένως— αποτελεί άλλο τόσο αλήθεια, ότι υπάρχει μεταξύ τους η ουσιαστική διαφορά της επιλογής του πολιτικού στόχου.

(Οι επαναστάτες πάλεψαν και παλεύουν συνειδητά για την άμεση εξάλειψη της εκμετάλλευσης, που περνά μέσα από την άμεση καταστροφή του κεφάλαιου και του κράτους. Οι ρεφορμιστές βρέθηκαν και βρίσκονται από την πρώτη στιγμή στη γραμμή σύμπλευσης και συνδιαχείρισης των συμφερόντων της κυριαρχίας, άρα ούτε σκέφτηκαν, ούτε και θα σκεφτούν συνειδητά να τα καταστρέψουν. Συνεπάγεται, ότι αντίθετα από αυτά που δηλώνουν, δεν έχουν κανένα σκοπό να εξαλείψουν, όπως παραπλανητικά δηλώνουν, την εκμετάλλευση.)

(Ο ρεφορμισμός και μάλιστα ο δημοκρατικός ρεφορμισμός σοσιαλιστικής ή νεοφιλελεύθερης απόχρωσης αποτέλεσε και αποτελεί την κύρια μέθοδο ανανέωσης και διατήρησης των σύγχρονων συνθηκών εκμετάλλευσης και κυριαρχίας, που τα συμφέροντα του κεφάλαιου και του κράτους θέλουν να επιβάλλουν.

Τα συμφέροντα ιεραρχικής κοινωνικής ανέλιξης των επίδοξων πολιτικών ελίτ εξουσίας, είτε αυτές είναι κομματικές είτε συνδικαλιστικές συγχέονται παραπλανητικά με τα άμεσα συμφέροντα της απελευθέρωσης των εκμεταλλευόμενων μαζών από την σκλαβιά της μισθωτής εργασίας.

(Ο μοναδικός πολιτικός στόχος του ρεφορμισμού είναι αυτός της ανανέωσης και της διατήρησης της δομής κυριαρχίας και της θανατηφόρας ουσίας της, είτε αυτή η δομή είναι το κράτος είτε είναι το κόμμα είτε το συνδικάτο.)

Προσπαθώντας μέσα από μια διαχωριστική λογική να εγκλωβίσει τους αγώνες των εκμεταλλευόμενων μέσα σε τέτοιου είδους οργανωτικές δομές, έχει καταφέρει να αναγάγει το κόμμα και το συνδικάτο σε κοινωνικές δομές προσποίησης του αγώνα,

που κάθε άλλο στόχο έχουν εκτός από το χτύπημα της εκμετάλλευσης, αναβάλλοντας έτσι την ικανοποίηση των αναγκών των αγωνιζόμενων σε ένα καλύτερο, αλλά λιγότερο ατυχές μέλλον.

Όμως, το να ζητάς από κάποιον κάτι προϋποθέτει μια κοινότητα με αυτόν που κατέχει αυτό το κάτι το οποίο εσύ ζητάς. Αν αυτή η κοινότητα δεν είναι κοινότητα συμφερόντων, τουλάχιστον, πρέπει να είναι κοινότητα γλώσσας, ώστε το αίτημα ή η διεκδίκηση να μπορεί να γίνεται κατανοητή και από τις δύο πλευρές.

(Είναι ακριβώς αυτή η κοινότητα γλώσσας, μεταξύ εκμεταλλευτών και εκμεταλλευόμενων, το πολιτικό στοιχείο πάνω στο οποίο ο ρεφορμισμός έβρισκε και θα βρίσκει, όσο ακόμα αυτή η κοινότητα γλώσσας θα υπάρχει, την βάση της στήριξής του. Αυτή είναι ακριβώς η δουλειά που κάνει (και έκανε) το κόμμα και το συνδικάτο, που στηριζόμενα στην ύπαρξη της κοινής γλώσσας την μεταβάλλουν σε ψεύτικη ταξική αντιπαράθεση.)

Δεδομένου ότι, μεταξύ εκμεταλλευτών και εκμεταλλευόμενων δεν υπάρχει καμιά κοινότητα συμφερόντων, αν όχι μέσα στα πλαίσια της υποταγής που αναπαράγει την εκμετάλλευση, άρα και κανένα ουσιαστικό περιθώριο διαπραγμάτευσης αναμεταξύ τους, το κόμμα και το συνδικάτο ως αληθινοί εκφραστές των συμφερόντων κυριαρχίας αναλαμβάνουν, στηριζόμενα αποκλειστικά στην κοινότητα της γλώσσας, να διαπραγματευτούν τις συνθήκες υποταγής των εκμεταλλευόμενων μαζών που συνοψίζονται συνήθως στα λεγόμενα «οικονομικά» τους αιτήματα και διεκδικήσεις.

Πάνω σε αυτή τη βάση αλλά επίσης εξαιτίας της ύπαρξης των ιδίων των εσωτερικών αντιφάσεων του καπιταλιστικού συστήματος, που το υποχρέωναν να καλυτερεύσει συνεχώς τους όρους υλικής διαβίωσης των εκμεταλλευόμενων μαζών από κοινωνικής άποψης, ώστε να μπορεί το ίδιο να επιβιώσει και να αναπαραχθεί, ο ρεφορμισμός μπόρεσε να βρει βάση ανάπτυξης μέσα στο κίνημα των εκμεταλλευόμενων ακολουθώντας την στρατηγική της συνεχούς καλυτέρευσης των όρων υποταγής, όσο το ίδιο το κεφάλαιο και το κράτος μπορούσαν, αλλά και ήταν υποχρεωμένα να δώσουν κάτι. Ο Κένυς υπήρξε ο πρώτος θεωρητικός και οικονομολόγος του καπιταλισμού, που μίλησε περί της δημιουργίας του «κοινωνικού κράτους» και η περίοδος

που ακολούθησε την λήξη του β' παγκοσμίου πολέμου, αποτέλεσε το πεδίο εφαρμογής των προωθημένων ρεφορμιστικών απόψεων της καπιταλιστικής οικονομικής σκέψης.

Όμως, αν αυτή η συγκεκριμένη κατάσταση έτεινε στην συνεχή καλυτέρευση των όρων (υλικών) ύπαρξης των εκμεταλλευόμενων μαζών από κοινωνικής άποψης αντίθετα, οδηγούσε ταυτόχρονα στην συνεχή επιδείνωση των υλικών όρων για το κεφάλαιο και το κράτος από πολιτικής άποψης.

Αυτή η επιδείνωση των υλικών όρων από πολιτικής άποψης για το κεφάλαιο και το κράτος είχαν να κάνουν με την υπέρμετρη αύξηση της διαπραγματευτικής δυνατότητας των ιδίων των συνδικάτων και των προβλημάτων που πραγματικά αυτή δημιουργήσε στην ομαλή εξέλιξη της παραγωγικής διαδικασίας, μέχρι με την υπέρμετρη αύξηση της απασχόλησης, με συνέπεια την ανελαστικότητα των παραγωγικών δομών και την πτώση των κερδών.

Την ουσιαστική λύση στην δημιουργημένη ασύμφορη αυτή κατάσταση για το κεφάλαιο και το κράτος ήρθε να δώσει η ανάπτυξη και η δυνατότητα χρησιμοποίησης μέσα στην παραγωγική διαδικασία της πιο προωθημένης ηλεκτρονικής τεχνολογίας.

2. Μεταβιομηχανική κοινωνία / Μετάλλαξη στη τάξη

Αυτή την στιγμή βαδίζουμε προς μια κατάσταση ριζικά διαφορετική σε σχέση με το παρελθόν. Ενώ ο ίδιος ο ταξικός συσχετισμός, όσον αφορά την τάξη των εκμεταλλευόμενων, πέρασε από μια αρχική φάση στέρησης και έλλειψης σε σχέση με αυτό το αγαθό, που αναγνωρίζεται από όλους σαν «κοινωνικός πλούτος», πέρασε στη συνέχεια ο ίδιος συσχετισμός σε μια φάση αυξανόμενης συμμετοχής στον παραγόμενο πλούτο σε όρους υλικών απολαβών, περνά τώρα σταδιακά, αλλά γοργά σε μια τρίτη φάση ολικού «αποκλεισμού» της εκμεταλλευόμενης τάξης από την ίδια την κατοχή αυτού του πλούτου.

Τον καινούριο αυτό πλούτο αποτελούν φυσικά οι νέες τεχνολογίες και οι συνθήκες παραγωγής και ανάπτυξής τους είναι τέτοιες που η κυρίαρχη τάξη δεν έχει πλέον ανάγκη, όπως στο παρελθόν, την συμμετοχή —σε όρους προσφοράς χειρωνακτι-

κής και πνευματικής εργασίας— της τάξης των εκμεταλλευόμενων.

Αυτό το γεγονός δεν σημαίνει, όπως εσκεμμένα έχει επανηλпуένια διατυπωθεί το τέλος της εκμετάλλευσης του προλεταριάτου και ακόμα χειρότερα το τέλος της ταξικής σύγκρουσης και το διάπλατο άνοιγμα των λειβαδιών του ειρηνισμού. Σημαίνει, αντίθετα, ότι αλλάζουν βαθειά οι ίδιες οι συνθήκες της ταξικής σύγκρουσης εξαιτίας της αλλαγής της ίδιας της δομής της σύνθεσης των τάξεων, που ο καπιταλισμός προκαλεί μέσα στο μακρύ δρόμο του προς την ουτοπία.

Αυτές τις αλλαγές στην σύνθεση της δομής των τάξεων, είμαστε υποχρεωμένοι να λάβουμε σοβαρά υπόψη μας ως προς την κατεύθυνση της προώθησης της επαναστατικής προοπτικής.

Το κεφάλαιο και το κράτος, διαθέτοντας πλέον πρακτικά την δυνατότητα κατασκευής μιας τεχνολογικής δομής προς αποκλειστική χρήση και συμφέρον της κυρίαρχης τάξης, κατασκευάζει ταυτόχρονα και μια διαφορετική γλώσσα που εμπεριέχει τη γνώση της χρήσης αυτής της καινούριας τεχνολογίας προς αποκλειστική κατοχή των τεχνοκρατών λακέδων της.

Με βάση αυτή τη συγκεκριμένη πλέον κατεύθυνση του καινούριου σχεδίου καταστολής, δίνει οριστικά μέσα στην ίδια τη πραγματικότητα οποιαδήποτε δυνατότητα εφαρμογής της ρεφορμιστικής υπόθεσης.

Δεν μπορεί να ζητηθεί κάτι να αλλάξει ή έστω να μεταρρυθμιστεί για το οποίο δεν θα γνωρίζουμε απολύτως τίποτα.

Η μη δυνατότητα προσέγγισης της καινούριας «γλώσσας» από την πλευρά των εκμεταλλευόμενων αποτελεί έναν καινούριο τοίχο που υψώνεται αυτή τη στιγμή με στόχο να θέσει φραγμό στη γνώση, άρα και στη κατοχή της καινούριας τεχνολογίας.

Κατά την διάρκεια της βιομηχανικής περιόδου ανάπτυξης του κεφάλαιου, οι πολιτικές του δυνάμεις εκφραζόμενες μέσα από τις οργανωτικές δομές των κομμάτων και των συνδικάτων επεδίωκαν μια πολιτική σύνθεση των διάφορων κοινωνικών κινημάτων, που αν από την ταξική άποψη τα συμφέροντά τους ήταν συγκρουόμενα σε σχέση με αυτά των κομματικών και συνδικαλιστικών ελίτ εξουσίας, παρόλα αυτά, έβρισκαν και εξακολουθούν να βρίσκουν μια βάση συνύπαρξης ακριβώς πάνω στη ρεφορμιστική υπόθεση, που οι ανερχόμενες ελίτ εξουσίας χρησι-

μοποποιούν παραπλανητικά σαν κύριο πολιτικό τους πρόταγμα.

Η ίδια όμως η δυνατότητα «πολιτικής σύνθεσης» πάνω στη ρεφορμιστική προοπτική, που προτείνουν κοινωνικά οι ανερχόμενες ελίτ εξουσίας, βασίζεται στο πραγματικό γεγονός της επιδίωξης από πλευράς των μαζικών κοινωνικών κινημάτων, δηλαδή της πλειοψηφίας των εκμεταλλευόμενων, για μια μεγαλύτερη συμμετοχή σε αυτό το αγαθό που από κοινού παράγεται και αναγνωρίζεται σαν κοινωνικός πλούτος.

Η συμμετοχή των εκμεταλλευόμενων μαζών στα παραγωγικά κέρδη πράγματι αυξήθηκε, τόσο όσο ήταν απαραίτητο για την συνέχεια της εκμετάλλευσης. Οι ανερχόμενες ελίτ με την σειρά τους κατάφεραν να πάρουν το μερίδιο εξουσίας που ήθελαν (όπως έγινε επί ΠΑΣΟΚ).

Τώρα μέσα σε μια μεταβιομηχανική προοπτική ανάπτυξης του κεφάλαιου, δεδομένου ότι, για την παραγωγή και την λειτουργία της καινούργιας τεχνολογίας, η συμμετοχή της εκμεταλλευόμενης τάξης —από την άποψη της επαγγελματικής της ειδίκευσης— τίθεται με εντελώς διαφορετικούς όρους σε σχέση με το παρελθόν λαμβάνοντας τα χαρακτηριστικά του γνωσιολογικού αποκλεισμού, δεν απορρέει καμιά αναγκαιότητα για τις πολιτικές δυνάμεις του κεφάλαιου να χρησιμοποιήσουν στρατηγικά την πολιτική σύνθεση των κοινωνικών κινημάτων, ώστε να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα της εξουσίας τους.

Τώρα μπορεί να γίνει αντιληπτό καλύτερα από ό,τι στο παρελθόν, ότι ο ρεφορμισμός ήταν ανέκαθεν μια στρατηγική που εξυπηρετούσε καθαρά τα συμφέροντα εξουσίας της ανερχόμενης ελίτ, χρησιμοποιώντας τα ιδεολογικά κατασκευάσματα για να ναρκώνει τις συνειδήσεις και να εγκλωβίζει κοινωνικές δυναμικές.

Πράγματι η σημερινή κατάρρευση όλων των ιδεολογικών κατασκευών, που χρησιμοποιούνταν μέχρι πρόσφατα από την πλευρά της εξουσίας, επαναστατικών ή ο,τιδήποτε άλλο, έχει να κάνει με την κατανόηση από την ίδια την εξουσία, ότι μέσα στις καινούργιες συνθήκες ανάπτυξης του κεφάλαιου, το σχέδιο κυριαρχίας και κοινωνικού ελέγχου μπορεί να στηριχτεί ασφαλέστερα σε μια «κυβερνητική-τεχνολογική διαχείριση» παρά σε αυτήν την παρούσα πολιτικο-ιδεολογική.

Οι σημερινές πολιτικο-ιδεολογικές και οικονομικές αλλαγές

που συμβαίνουν σε ολόκληρη την σφαίρα της σοβιετικής επιρροής, αλλά ταυτόχρονα και στην άλλη πλευρά, στην καρδιά του δυτικού καπιταλισμού και πιο ειδικά εδώ στην Ελλάδα, με τις αλλαγές που σημειώνονται στον χώρο της παραγωγής, των εργασιακών σχέσεων, της ίδιας της εκπαίδευσης, εντάσσονται σε μια λογική ανάπτυξης του κεφάλαιου και του κράτους, που απορρέει από μια παρόμοια διαπίστωση.

Το κεφάλαιο και το κράτος μιλούν για αποκέντρωση της παραγωγικής διαδικασίας, για ανάπτυξη κοινωνικών μορφών ιδιοκτησίας και παραγωγής, για αυτοδιαχειριστικές αποκεντρωμένες κοινωνικές διεργασίες, για αυτονομία της κοινωνίας και των κοινωνικών κινημάτων από το κράτος, τα συνδικάτα μιλούν και αυτά σχετικά με την αναγκαιότητα αυτονομίας τους από τα κόμματα, για την σοβαρότητα του οικολογικού προβλήματος, αλλά παρόλα αυτά συνεχίζουν να επιμένουν πάνω στα καθαρά οικονομικά τους αιτήματα (όπως οι 24ωρες φωτοβολίδες της Γ.Σ.Ε.Ε.).

Τώρα το καινούργιο σχέδιο κυριαρχίας δεν βασίζεται, ούτε στον κρατικό και καπιταλιστικό συγκεντρωτισμό του παρελθόντος, ούτε στην παρελθούσα εξουσιαστική νοοτροπία του. Αντίθετα, προωθεί την μεγαλύτερη δυνατή αποκέντρωση της πολιτικής δομής του κράτους, καθώς και της παραγωγικής διαδικασίας και μάλιστα μέσα από «δημοκρατικές» μαζικές διαδικασίες αποφάσεων.

Αυτό για δύο λόγους:

1. Προσφέρει την ψευδαίσθηση της συμμετοχής στα κοινά.
2. Αποφεύγει την άμεση εμπλοκή των εκμεταλλεζόμενων μαζών στην λειτουργία του κύριου συστήματος παραγωγής της νέας τεχνολογίας, που την διαχειρίζεται η κυρίαρχη τάξη.

Μέσα σε μια παρόμοια προοπτική το κόμμα και το συνδικάτο αποτελούν, χωρίς καμιά υπερβολή, πραγματικά ερείπια του παρελθόντος, οργανωτικές δομές εγκλωβισμού του αγώνα του κινήματος των εκμεταλλεζόμενων, που ανήκουν προ πολλού στο παλιοκαπιταλιστικό στάδιο ανάπτυξης του κεφάλαιου.

Αν είναι αλήθεια ότι, το κόμμα και το συνδικάτο δεν είχαν ποτέ σαν στόχο την επαναστατική προοπτική ανατροπής του πολιτικού και οικονομικού συστήματος της εκμετάλλευσης, τουλάχιστον επεδίωκαν να το μεταρρυθμίσουν προφασιζόμενα ότι το έκαναν προς όφελος των προλεταρίων. Τώρα σε μια μετα-

βιομηχανική προοπτική εξέλιξης των σχεδίων των αφεντικών δεν μπορούν ούτε καν να ισχυριστούν κάτι τέτοιο.

Παρόλα αυτά εξακολουθούν να υπάρχουν και το γεγονός αυτό επαληθεύει, ότι υπάρχει μια πραγματική αναντιστοιχία μεταξύ της συνείδησης και της αντικειμενικής πραγματικότητας.

Δεν διατυπώνουμε το τελευταίο αυτό συμπέρασμα, εξαιτίας κάποιας φιλοσοφικής μας φιλαρέσκειας ή κάποιας τάσης μας στην θεωρητική αφαίρεση, αντίθετα, είμαστε σίγουροι ότι, το γεγονός της ύπαρξης αυτής της αναντιστοιχίας, σήμερα και στο παρελθόν, αποτελεί ένα πολιτικό στοιχείο που χρησιμεύει αποκλειστικά στην εξυπηρέτηση των εγκληματικών σχεδίων του κράτους και του κεφάλαιου.

Τα αφεντικά το γνωρίζουν, το ίδιο και οι πολιτικοί καθώς και οι συνδικαλιστές ηγέτες, αλλά έχουν κάθε συμφέρον, ώστε αυτή η κατάσταση να συνεχιστεί να παραμένει έτσι. Επίσης, εφόσον το κόμμα και το συνδικάτο είναι ικανά ακόμα να εγκλωβίζουν κοινωνικές δυναμικές, συνεχίζουν να υπάρχουν προσπαθώντας κάθε φορά να αποκτήσουν ένα καινούριο «Image», μέχρις ότου τα αφεντικά να έχουν βρει λύση στο πώς ακριβώς θα τα αντικαταστήσουν και έτσι να τα βάλουν οριστικά στο σκουπιδοτενεκέ της ιστορίας.

Όμως, παραμένει σήμερα το γεγονός της αναποτελεσματικότητας των συνδικαλιστικών αγώνων σε σχέση με την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων της τάξης, που αφορούν την αύξηση των μισθών που πλήττονται συνεχώς από το πληθωρισμό, την καλύτερευση των συνθηκών εργασίας, την αποφυγή της απλής της ανεργίας που πέφτει πάνω στην πλάτη της, που καταδεικνύει μονάχα την όχι τυχαία ανικανότητα της συνδικαλιστικής μεθοδολογίας να θέσει τα συγκεκριμένα αυτά ζωτικά κοινωνικά ζητήματα σε όλη τους την πραγματική κοινωνική και πολιτική έκταση που μπορούν να λάβουν αυτή τη στιγμή και όχι αντίθετα, τον συνεχή εγκλωβισμό τους σε μια συντεχνιακή λογική. Αυτό δε το γεγονός οδηγεί συστηματικά στο κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο σε μια συρρίκνωση ενός δίκαιου κοινωνικού αγώνα και στην τελική μη κατανόησή του από πλευράς άλλων στρωμάτων της εκμεταλλεζόμενης τάξης, ώστε να αναπτυχθεί η ταξική αλληλεγγύη και η συναφής ενίσχυση του αγώνα.

Είναι όμως η ίδια η φύση του συνδικαλισμού, η ίδια του η

αντίληψη για την κοινωνία, τα ίδια τα συμφέροντα των συνδικαλιστικών ηγεσιών τόσο προσκολλημένα και εξαρτημένα με αυτά των πολιτικών κομματικών ηγεσιών, που δεν θα μπορέσει να γίνει κατ' αυτό τον τρόπο τίποτα διαφορετικό.

Την στιγμή που ουσιαστικά και πλατιά κοινωνικά ζητήματα, όπως αυτά της ριζικής αναδιάρθρωσης στους χώρους της παραγωγικής διαδικασίας και της εκπαίδευσης, γίνονται όχι τυχαία αντιληπτά και συνεπώς παλεύονται μέσα από το περιοριστικό πρίσμα των οικονομικών τους επιπτώσεων σε βάρος της εκμεταλλευόμενης τάξης, δηλαδή η μείωση της αγοραστικής δύναμης των μισθών εξαιτίας του πληθωρισμού, η αύξηση της ανεργίας εξαιτίας των επικείμενων απολύσεων, για μια τέτοιου είδους αντίληψη, μερική, των επιπτώσεων πάνω στην εκμεταλλευόμενη τάξη, σίγουρα μεγάλο μέρος της ευθύνης φέρει και ο συνδικαλισμός, επειδή με δυο λόγια εξακολουθεί να τοποθετεί το ζήτημα της επιβίωσης της εκμεταλλευόμενης τάξης κυρίως, αν όχι αποκλειστικά, πάνω σε οικονομική βάση.

Το πρόβλημα έγκειται, κατά την γνώμη μας, στο ότι για να μπορέσουν να αντιμετωπιστούν σήμερα και αυτές οι ίδιες οι οικονομικές επιπτώσεις της αναδιάρθρωσης, που πλήττουν και αυτές χωρίς αμφιβολία κατάστηθα την τάξη, πρέπει να γίνει δυνατή μια σφαιρική και ουσιαστική προσέγγιση του ζητήματος της επιβίωσης της τάξης, λαμβάνοντας υπόψη μας τις καινούργιες διαμορφωόμενες συνθήκες ανάπτυξης του μεταβιομηχανικού καπιταλισμού.

Αν η εισβολή των καινούριων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία αναγκάζει βίαια και με σημαντική ταυτόχρονα καθυστέρηση, τον ελληνικό καπιταλισμό να πραγματοποιήσει αυτή τη στιγμή μια ριζική αναδιάρθρωση της οικονομικής του δομής, τις κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις αυτής της αναδιάρθρωτικής διαδικασίας πάνω στην τάξη τις διαπιστώνουμε καθημερινά μέσα στους αγώνες τμημάτων της τάξης, που πλήττονται από τον πληθωρισμό πάνω στους μισθούς, που απολύονται εξαιτίας των αποφάσεων των αφεντικών να κλείσουν συγκεκριμένες παραγωγικές μονάδες κάτω από διάφορα προσχήματα και μηχανοραφίες, που απειλούνται συνεχώς με την ανεργία όχι μονάχα αυτοί που είχαν στο παρελθόν μια σταθερή εργασία, αλλά και αυτοί που ζητούν και δεν βρίσκουν. Η ίδια η

ολοκληρωτική αποσύνθεση που χαρακτηρίζει αυτή τη στιγμή το χώρο της εκπαίδευσης είναι ακριβώς, ως ένα μεγάλο βαθμό, προϊόν της ριζικής αναδιάρθρωσης της επαγγελματικής ειδίκευσης, που προβάλλει επιτακτικά η εισβολή των καινούριων τεχνολογιών.

Είναι φανερό ότι η εισβολή των καινούργιων τεχνολογιών και οι επικείμενες οικονομικοκοινωνικές αναδιάρθρωτικές διαδικασίες θέτουν από μια πρώτη άποψη μια διαρκώς οξυνόμενη οικονομική πλευρά του ζητήματος της επιβίωσης της τάξης.

Η ίδια η σοσιαλδημοκρατία (ΠΑΣΟΚ) καθώς και τα κόμματα της καθεστωτικής αριστεράς (ΣΥΝ.) σε συνδιασμό με τα συνδικαλιστικά τους φερέφωνα επικεντρώνουν κάτω από την χειραγωγική τους καθοδήγηση, τους πρόσφατους αγώνες της τάξης, ακριβώς πάνω σε αυτή την πλευρά του ζητήματος, για κανέναν άλλο λόγο, παρά αυτόν της εξαγωγής πολιτικής υπεραξίας και της εξάσκησης πλασματικής αντιπολίτευσης, που εξυπηρετούν αποκλειστικά τα συμφέροντα εξουσίας τους.

Η ίδια όμως η εμπιστοσύνη που συγκεκριμένα τμήματα της τάξης πρόσφεραν ως ένα μεγάλο βαθμό προς τις κομματικές και συνδικαλιστικές ηγεσίες, όταν αυτές εκφράστηκαν σε κεντρικό επίπεδο για λογαριασμό τους και σε σχέση με τους αγώνες τους, αποδείχτηκε και αποδεικνύεται συνεχώς αρνητική σε σχέση με την τελική επίτευξη των ιδίων των στόχων που η τάξη προωθεί μέσα από τους αγώνες της.

Τι τελικά μπόρεσε να πετύχει η πρόσφατη απεργία των καθηγητών της μέσης εκπαίδευσης, έστω και σε σχέση με τις καθαρά οικονομικές διεκδικήσεις της;

Για ποιο λόγο, παρά τους συνεχείς αγώνες άλλων τμημάτων εργατών-εργαζόμενων, οι απολύσεις έγιναν και θα γίνουν και πολλά εργοστάσια έκλεισαν και θα κλείσουν, με αποτέλεσμα να ρίξουν στην ανεργία και την ανασφάλεια χιλιάδες προλετάριους; (Βλέπε: ΠΥΡΚΑΛ — ΠΕΙΡΑΪΚΗ-ΠΑΤΡΑΪΚΗ — ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΥ κ.ά.)

Για ποιο λόγο τα «εκπαιδευτικά ιδρύματα» από την κατώτερη μέχρι την ανώτατη εκπαίδευση ξεφούρνισαν και συνεχίζουν να ξεφουρνίζουν άτομα στερημένα από μια ουσιαστική επαγγελματική ειδίκευση, που έχασαν τον χρόνο τους αφού δεν μπορούν

να απορροφηθούν στον τομέα της υποτιθέμενης ειδίκευσής τους από την αγορά εργασίας;

3. Η επαναστατική υπόθεση

Εμείς ναι μεν πιστεύουμε, ότι ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης για τη συγκεκριμένη κατάσταση, έχουν χωρίς καμιά αμφιβολία οι κομματικές και οι συνδικαλιστικές ηγεσίες, γιατί είναι άρρηκτα δεμένες με τα συμφέροντα κυριαρχίας και εκμετάλλευσης, ως εκ τούτου ο μοναδικός ρόλος τους, όταν εμπλέκονται μέσα στους αγώνες της τάξης είναι να την ποτίζουν με αναισθητικό.

Από την άλλη πλευρά όμως, πιστεύουμε, ότι μεγάλη ευθύνη πάνω σε αυτό το ζήτημα, έχουν και οι ίδιοι οι εκμεταλλευόμενοι, γιατί αν θέλουν πραγματικά να επιτύχουν οποιοδήποτε στόχο τους, μικρό ή μεγάλο, πρέπει επιτέλους να κατανοήσουν ότι για να διεξάγουν τους αγώνες τους πρέπει να στηριχτούν αποκλειστικά στις ίδιες τους τις δυνάμεις.

(Επιπλέον, πρέπει να κατανοήσουν, ότι με βάση τα τωρινά σχέδια κυριαρχίας και εκμετάλλευσης του κεφάλαιου και του κράτους, η επιβίωση της τάξης θα αποσυνδεθεί όλο και περισσότερο στο άμεσο μέλλον από τα προβλήματα οικονομικής φύσης, που το ίδιο το κεφάλαιο είναι διατεθειμένο να επιλύσει στο μαζικό επίπεδο και ΧΩΡΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ και θα είναι συνειφασμένη από δω και στο εξής όλο και περισσότερο με το πρόβλημα του μαζικού της αποκλεισμού από την κατοχή της καινούριας τεχνολογίας που το κεφάλαιο κατασκευάζει.)

Πρέπει επίσης να γίνει κατανοητό ότι, με βάση αυτές τις καινούριες και ραγδαίες διαμορφωνόμενες συνθήκες, ο αγώνας άμυνας για την εξασφάλιση ή την αύξηση του μισθού ή ενάντια στις απολύσεις και την ανεργία δεν μπορεί από μόνος του να εξασφαλίσει την επιβίωση της τάξης, γιατί αυτή η επιβίωσή της δεν εξαρτάται πλέον από την κατοχή ενός μισθού και μιας θέσης εργασίας, αλλά πρέπει να κατακτηθεί χτυπώντας τον τοίχο που το κεφάλαιο υψώνει αυτή τη στιγμή διαμέσου της ανάπτυξης της τεχνολογίας.

Αυτός ο τελευταίος συλλογισμός πιστεύουμε, ότι μπορεί να έχει μεγαλύτερη χρησιμότητα ως προς την κατεύθυνση του επα-

ναπροσδιορισμού των στόχων του άμεσου και ριζοσπαστικού μαζικού ταξικού αγώνα.

Ο αγώνας άμυνας και υπεράσπισης του μισθού, για την εξασφάλιση της θέσης εργασίας ενάντια στις απολύσεις και την ανεργία αποτελεί, χωρίς καμιά αμφιβολία στόχο του κινήματος των εκμεταλλευόμενων, όσο ακόμα το κεφάλαιο και το κράτος προκειμένου να εξυπηρετήσουν τα ληστρικά τους συμφέροντα εξακολουθούν να θέτουν αντικειμενικά αυτές τις δυσκολίες πάνω στις πλάτες τους.

Το πρόβλημα της διεξαγωγής αυτού του είδους αγώνα παρουσιάζει δύο απόψεις:

1. Για να μπορέσει αυτός ο αγώνας να πετύχει τους στόχους που έχει προσδιορίσει, πρέπει απαραίτητα να απεγκλωβιστεί θεωρητικά και πρακτικά από κάθε κομματική και συνδικαλιστική μεθόδευση προσποίησης του αγώνα, που αποκλειστικό στόχο έχει να τον ταυτίσει με την ίδια την λογική του κεφάλαιου και του κράτους και τελικά να τον αποπροσανατολίσει πρακτικά από τους αρχικούς του στόχους.

Ο μοναδικός τρόπος για να επιτευχθεί αυτό είναι η υιοθέτηση και η τήρηση από την αρχή, κατά την εξέλιξη μέχρι το τέλος του αγώνα, δηλαδή μέχρι την επίτευξη του στόχου, ορισμένων αρχών.

Κατά πρώτο λόγο της πλήρους ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ (οικονομικής και πολιτικής) από κάθε κομματική, συνδικαλιστική ή παρεμφερή δομή.

Κατά δεύτερο λόγο της αρχής της ΔΙΑΡΚΟΥΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗΣ, δηλαδή την μη συμμετοχή από πλευράς των αγωνιζόμενων σε αγώνες προαποφασισμένους επίσημα για να επιστρέψουμε μετά στην εργασιακή ειρήνη (βλέπε τα 24ωρα και 48ωρα πυροτεχνήματα της Γ.Σ.Ε.Ε. και της ΑΔΕΔΥ).

Κατά τρίτο λόγο την τήρηση της αρχής της ΕΠΙΘΕΣΗΣ, δηλαδή την άρνηση από πλευράς των αγωνιζόμενων κάθε συγκατάβασης σε σχέση με τον στόχο που πρέπει να επιτευχθεί.

2. Είναι το πρόβλημα το συνδεδεμένο με την προοπτική επανασύστασης της εκμεταλλευόμενης τάξης.

Πιστεύουμε, ότι ο αγώνας άμυνας και διεκδίκησης της θέσης εργασίας, του μισθού, των κεκτημένων δικαιωμάτων ή της διεκδίκησης περαιτέρω υλικών απολαβών είναι από την πλευρά των

εκμεταλλευόμενων σε κάθε περίπτωση δίκαιος και σωστός να γίνεται, όσο και αν τα αφεντικά και οι λακέδες τους μιλούν για δήθεν συντεχνιακές διεκδικήσεις.

Πιστεύουμε επίσης, ότι θα αποτελέσει σημαντική κατάκτηση του ίδιου του κινήματος ο ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΟΣ επαναπροσδιορισμός αυτού του αγώνα, όταν θα κατορθώσει τελικά να απεγκλωβιστεί από τις κομματικές και τις συνδικαλιστικές λογικές που τον κυριαρχούν αυτή τη στιγμή.

Ωστόσο πιστεύουμε ότι, πέραν ενός απαραίτητου μεθοδολογικού και οργανωτικού επαναπροσδιορισμού του, που θα έχει χωρίς αμφιβολία άμεσα αποτελέσματα ως προς την επίτευξη των στόχων, είναι απαραίτητος ένας επιπλέον ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ επανακαθορισμός των στόχων του και λαμβάνοντας υπόψη μας την καινούρια στρατηγική του σχεδίου κυριαρχίας στην μεταβιομηχανική του εξέλιξη.

Οποιοσδήποτε μαζικός αγώνας περιοριστεί σήμερα σε θέσεις άμυνας και διεκδίκησης (θέση εργασίας, μισθοί, πληθωρισμός, απολύσεις, ανεργία) θα μπορέσει μεν να έχει συγκεκριμένα αποτελέσματα, εφόσον κατορθώσει ταυτόχρονα να επαναπροσδιοριστεί μεθοδολογικά και οργανωτικά, δεν θα μπορέσει όμως σε καμιά περίπτωση να αντιμετωπίσει το επιτακτικά τιθέμενο πρόβλημα της μελλοντικής επανασύστασης της εκμεταλλευόμενης τάξης, που το κεφάλαιο και το κράτος αποσυνθέτουν αυτή τη στιγμή μέσα στο χώρο, καταφεύγοντας στην ουσιαστική συνδρομή του ένοπλου χεριού της επιστήμης δηλαδή της τεχνολογίας.

Πεταγμένη σιγά σιγά έξω από την παραγωγική διαδικασία του χτες, η εκμεταλλευόμενη τάξη δεν θα είναι δυνατόν να ανασταθεί στο μέλλον μέσα στους χώρους της βιομηχανικής παραγωγής, τουλάχιστον όχι με τον συγκεντρωτικό τρόπο του σήμερα.

Με δυο λόγια, ο σημερινός περιορισμός ενός μαζικού αγώνα σε αμυντικούς, διεκδικητικούς στόχους δεν θέτει φραγμό στη διαδικασία αποσύνθεσης και διαμελισμού της τάξης, που επιχειρεί το καινούριο σχέδιο καταστολής χρησιμοποιώντας την τεχνολογία.

Αντίθετα, η υιοθέτηση μιας στρατηγικής μαζικού αγώνα με στόχο την επίθεση και την καταστροφή όλων των καινούριων

μηχανισμών αναδιάρθρωσης του κεφάλαιου και του κράτους είναι σήμερα ο μόνος δυνατός διανοόμενος επαναστατικός δρόμος από την πλευρά των εκμεταλλευόμενων, αλλά αυτός ο δρόμος μπορεί να πραγματοποιηθεί μονάχα σταδιακά. Στην αρχή με μια ριζική κριτική ενάντια στον ρόλο της συνεργασίας με το κράτος όλων των συνδικάτων, ενάντια στον ρόλο του φρένου των αγώνων των εκμεταλλευόμενων που ανέκαθεν διαδραματίζουν. Έπειτα διαμέσου της ικανότητας να επιδείξουμε την αναποτελεσματικότητα της συνδικαλιστικής μεθόδου να προστατεύσει πραγματικά τις θέσεις εργασίας που χάνονται, καθώς και να εμποδίσει την ανεργία που αυξάνεται ή να προστατέψει την υποτίμηση των μισθών από την αύξηση του πληθωρισμού.

Πιστεύουμε, ότι μονάχα με αυτήν την προϋπόθεση είναι δυνατόν οι μαζικοί αγώνες να περάσουν τελικά στο στάδιο της επίθεσης.

Κατ' αυτό τον τρόπο δεν θα αργήσει πλέον να γίνει πλατιά συνείδηση στους εκμεταλλευόμενους, ότι η επιβίωσή τους δεν εξαρτάται πια από την υπεράσπιση του μισθού ή της θέσης εργασίας, αλλά η επιβίωσή τους αυτή πρέπει να κατακτηθεί διαμέσου της άμεσης επίθεσης και της καταστροφής όλων των καινούργιων τεχνολογικών μηχανισμών κυριαρχίας του κεφάλαιου και του κράτους.

Σ.Χ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Β' ΕΚΔΟΣΗΣ	7
ΠΡΟΛΟΓΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΗ	11
Ο ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ	17
ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟ	33

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Επαναστατική Αυτοοργάνωση»

1. Συλλογικότητα εργατών FARGAS
Ο αγώνας ενάντια στην
αναδιάρθρωση»
2. Άντον Πάννεκοκ
«Ο Συνδικαλισμός»
3. Αλφρέντο Μπονάννο
«Θεωρία και Πρακτική της Εξέγερσης»

ΠΡΟΣ ΕΚΔΟΣΗ

4. Σχολείο και Μετα-βιομηχανική
Κοινωνία
5. Αυτονομία των παραγωγικών
πυρήνων βάσης.
6. Επαναστατική αναρχική πληροφόρηση.